

Monthly News Bulletin of Ganabharathi

ಸಂಪುಟ 26, ಸಂಚಿಕೆ 4, ಡಿಸೆಂಬರ್ 2018 Vol 26, Issue 4, December 2018 ₹ 15

ಸಾಧನೆ
Practice

ಸಾಧನೆ
Practice

ಗಾನಭಾರತಿ (೮)

ವೀಣೆ ಶೇಷಣ್ಣ ಭವನ
ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ರಸ್ತೆ
ಕುವೆಂಪುನಗರ, ಮೈಸೂರು-23
ದೂ: 0821-2560313
email :ganabharati@gmail.com

ಒಳಗೇನಿದೆ

ಡಿಸೆಂಬರ್ 2018

ಸಂಪುಟ 26 ಸಂಚಿಕೆ 4

ಸಂಪಾದಕರು

ಶೈಲಜ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿ

ಡಾ ರಮಾ ವಿ ಬೆಣ್ಣೂರು

ಶಶಿಧರ ಡೋಂಗ್ರೆ

ವೇಣುಗೋಪಾಲ್ ಟಿ ಎಸ್

ಪ್ರಕಾಶನ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಗಾನಭಾರತಿ (೮)

ವೀಣೆ ಶೇಷಣ್ಣ ಭವನ

ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ರಸ್ತೆ

ಕುವೆಂಪುನಗರ, ಮೈಸೂರು-570023

ಮೊಬೈಲ್: 98451-12899

- 1 ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು/ಪುಟ-2
- 2 ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ/ಪುಟ-3
- 3 ಪ್ರತಿಭೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಪರಿ/ಪುಟ-5
- 4 ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ/ಪುಟ-10
- 5 ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕ- ಸಂದರ್ಶನ/ಪುಟ-14
- 6 Sadhana will change your personality/ಪುಟ-18
- 7 ಸಾಧನೆಗೆ short cut ಇಲ್ಲ /ಪುಟ-20
- 8 ಸಾಧಕ/ಪುಟ-22
- 9 ಪುಸ್ತಕ ಪರಿಚಯ/ಪುಟ-25
- 10 ಅನುಭಾವಿಗಳು ಕಂಡ ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿ/ಪುಟ-31
- 11 ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ/ಪುಟ-34
- 12 Palghat Mani Iyer/ಪುಟ-36
- 13 ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಪ್ರಾಯೋಜಕರು/ಪುಟ-40

Cover page courtesy: Alope Mitra

ಮುದ್ರಣ

ಹರ್ಷ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಬಸವೇಶ್ವರ ರಸ್ತೆ, 15ನೇ ಕ್ರಾಸ್

ಮೈಸೂರು - 570004

ದೂ: 0821-332176

ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು
ಲೇಖಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ
ವಿನಾ ಸಂಪಾದಕರದು ಅಥವಾ
ಸಂಸ್ಥೆಯದು ಅಲ್ಲ.

PUBLIC APOLOGY

1. I apologise for being a mean, demanding and slightly obsessive Music Teacher.
2. I will try to be nicer in the future
3. 1 and 2 are lies
4. Go practice

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಹೀಗಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಗಾಯಕ ಸಂಜಯ್ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಟ್ವೀಟ್ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇದು ಸಾಧನೆಯ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಯಾವ ಗುರುಗಳೂ ರಿಯಾಯಿತಿ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಒಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಅವರ ಲೇಖನಗಳು ಮತ್ತು ಪೀಕ್ ಎಂಬ ಅವರ ಕೃತಿ ಹಲವರ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿವೆ. ಅವರು ಡೆಲಿಬರೇಟ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಅಂದರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಎನ್ನುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಲ್ಟಂ ಗ್ರಾಡ್‌ವೆಲ್ **ಬೈಟ್‌ಲೈಯರ್** ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದ ಮೇಲಂತೂ ಇದು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುದ್ದಿಮಾಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿಲ್ಲಾನ ಒಂದು ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಲ್ಲಾನ ಬಳಗದ ಶಶಿಧರ ಡೋಂಗ್ರೆಯವರು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನೂ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ನಂತರ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನ ಸಂಗೀತಗಾರರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದಾಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಂತು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ವಿಜ್ಞಾನಲೋಕದ ಅನಭಿಶಿಕ್ತ ದೊರೆ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ರ **“Genius is 1% talent and hardwork 99%.”** ಎಂಬುದು ಯಾರೂ ಮರೆಯಲಾಗದ ಮಾತು. ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಹಲವಷ್ಟನ್ನು ಪುಟದ ಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಮುಂದೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ತಿಲ್ಲಾನಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕುನೋಡುವ ಉತ್ಸಾಹ ನಮಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಲ, ಸಲಹೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೇ ನಮಗೆ ಆಸರೆ.

ಶೈಲಜ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು.

ಆತ್ಮೀಯರೇ

4-5 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದೇಶ ಕಳೆದ 5-6 ಸಂಚಿಕೆಗಳಿಂದ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರಣ, ವೀಣೆ ಶೇಷಣ್ಣ ಭವನದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣ, ಇತರೆ ಕಾಮಗಾರಿ ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದ್ದು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ತಮ್ಮಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದು, ಈಗ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಲ್ಲಾನದ ಕಡೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನನ್ನ ಬರಹ **‘Superfluous’** ಎನಿಸಿತು. ಗಾನಭಾರತೀ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ.

ಸಿ.ಬಿ.ಎನ್.

**ತಿಂಗಳ
ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ**

**ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
Programmes for the month of December**

ಡಿಸೆಂಬರ್ 14, 2018 ಸಂಜೆ 6 ಗಂಟೆಗೆ/ 14 December, 2018 at 6 P M

**ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ ವೈಭವ ನೃತ್ಯ ರೂಪಕ
ವಿದ್ವಾನ್ ಬದರಿ ದಿವ್ಯಾಭೂಷಣ್ ಅವರ ತಂಡದವರಿಂದ**

Dance Drama

Sri Ramanuja Vaibhava

by Badari Divya Bhushan

ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಿನಿಮಾ ನಟ ಕಲ್ಯಾಣ್ ಕುಮಾರ್ ಅವರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ಬದರಿ ದಿವ್ಯಾಭೂಷಣ್ ಅವರದ್ದು ವರ್ಣರಂಜಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಭರತನಾಟ್ಯ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಇವರು ಸಾವಿರಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ದೇಶವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿ ಜನರನ್ನು ರಂಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರೂ, ಗುರುವೂ ಆಗಿರುವ ಇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಜನರ ಅಪಾರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿವೆ. ಇವರು ನೃತ್ಯಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿರುವ ನೃತ್ಯರೂಪಕಗಳು ನೂರಾರು ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕಂಡಿವೆ. ರಾಮಾಭ್ಯುದಯಂ, ಶಿವಲೀಲಾಮೃತ, ರಾಮಾನುಜ ಧನುರ್ದಾಸ ವೈಭವಂ, ಇವು ಇವರ ಕೆಲವು ನೃತ್ಯರೂಪಕಗಳು. ಜೊತೆಗೆ ಇವರು ಏಳು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೃತ್ಯೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇವರಿಗೆ ನಾಟ್ಯಶಿಲ್ಪ, ನೃತ್ಯಚಂದ್ರ, ತರುಣಶ್ರೇಷ್ಠ, ಯುವಕಲಾಕಾರ್, ಸೇವಾಶ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನೃತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಹಲವು ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಇವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭೂಷಣ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಪರ್ಫಾರ್ಮಿಂಗ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ವಿಷುಯಲ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಡಿಸೆಂಬರ್ 16, 2018 ಸಂಜೆ 6 ಗಂಟೆಗೆ
ಆರ್ಟಿಕ್ಯುಲೇಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ನೃತ್ಯಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

16 December, 2018 at 6 P M
Dance Programme by Articulate

ಡಿಸೆಂಬರ್ 21, 2018 ಸಂಜೆ 6 ಗಂಟೆಗೆ/ 21 December, 2018 at 6 P M

ವಿದುಷಿ ವೀಣಾ ಚೊಕ್ಕಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
Veena Chokkamma Memorial Programme
Nagaswaram by vidwan V Krishna Murthy

ವಿದ್ವಾನ್ ವಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರಿಂದ ನಾಗಸ್ವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ವಿದ್ವಾನ್ ಮೈಸೂರು ವಿಜಯಸೂರ್ಯ- Vidwan Mysore Vijay Surya
ನಾಗಸ್ವರ Vidwan K Chetan kumar-
ವಿದ್ವಾನ್ ಕೆ ಚೇತನ್ ಕುಮಾರ್-ನಾಗಸ್ವರ Nagaswara
ವಿದ್ವಾನ್ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ-ತವಿಲ್ Vidwan Puttaswamy-Tavil
ವಿದ್ವಾನ್ ಪಿ ಶಿವು-ತವಿಲ್ Vidwan P Shivu-Tavil

ವಿದ್ವಾನ್ ವಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ತಾತ ವಿದ್ವಾನ್ ಟಿ ಪಾಪಯ್ಯವರ ಬಳಿ ಮೊದಲು ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ಮೈಸೂರು ಎನ್ ನಾಗರಾಜು ಮತ್ತು ಆರ್ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯವರಲ್ಲಿ ಕಲಿತರು. ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ವಾನ್ ಬಳ್ಳಾರಿ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ ಅವರ ಹತ್ತಿರವೂ ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಎ ದರ್ಜೆ ಕಲಾವಿದರಾದ ಇವರು ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶದ ನಾನಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗಸ್ವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಜಯಸೂರ್ಯ
ವಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕೆ ಚೇತನ್ ಕುಮಾರ್ ಪಿ ಶಿವು ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ

ಘನಂ ಕೃಷ್ಣ ಅಯ್ಯರ್ ಸೊಂಟದವರೆಗೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರತಿದಿನ ಅಕಾರ ಸಾಧಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಹಲವರ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆ. ರಾಕ್ಷಸ ಸಾಧನೆ, ಅಸುರ ಸಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾನ್ ಕಲಾವಿದರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಧನೆಗಳು ಅವರು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟಗಳ ರೋಮಾಂಚಕ ವಿವರಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಸಂಗೀತ ಜನ್ಮಜಾತ ವಾದದ್ದು ಎಂದು ಕೆಲವರೆಂದರೆ, ಅದು ನಿಜವಾಗಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಇರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಭೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅರಳಲು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಭೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವವರೂ ಕೂಡ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ವಿವಾದಾತೀತ. ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಔನ್ನತ್ಯ ಸಾಧಿಸಿರುವವರ ಬದುಕನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ನಮಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಕುಟುಂಬದ ಪಾತ್ರ

ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ವಾತಾವರಣ ದೊರಕಿದೆ. ಇಂತಹ ವಾತಾವರಣ ಸಿಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಹಾನ್ ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೇ ಎನ್ನುವುದು ಚಿಂತನಾರ್ಹ ವಿಚಾರ. ಹಲವಷ್ಟು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರೇ ಗುರುಗಳಾಗಿ, ಕಲೆಯ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂ ಎಸ್ ಸುಬ್ಬುಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬಾಲಸರಸ್ವತಿ,

ಚಿತ್ರವೀಣಾ ರವಿಕಿರಣ್, ಎಂ ಎಲ್ ವಸಂತ ಕುಮಾರಿ ಮುಂತಾದವರು ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದವರು.

ಗುರುಗಳ ಪಾತ್ರ:

ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲಿಕಾ ಪದ್ಧತಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಗೀತದಂತಹ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಔತ್ತಮ್ಯ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಈ ಪಾತ್ರದ ಜೊತೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಗುರುಗಳ ಪಾತ್ರ ಬಲು ದೊಡ್ಡದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುರುಗಳು ತುಂಬಾ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ, ಶಿಸ್ತಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಇನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು ಏನಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಮೈಹರ

ಘರಾನೆಯ ಆದ್ಯ ಬಾಬಾ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್‌ಖಾನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಉಳಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಶಿಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊರೆದು ಗುರುವಿಗೆ ಶರಣಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೇ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ನಡುವಿರುವ ಅಲಿಖಿತ ನಿಯಮ. ಖ್ಯಾತ ಭರತನಾಟ್ಯ ಕಲಾವಿದೆ ಬಾಲಸರಸ್ವತಿಯ ಗುರು ಕಂದಪ್ಪನವರು ಬಾಲಾ ಮುದ್ರೆಯೊಂದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ, ನಿಗಿನಿಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಡ ತಂದು ಅವರ ಕೈಮೇಲಿಟ್ಟರು. “ಇದು ನಡೆಯುವಾಗ ನನ್ನ ಅಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅಜ್ಜಿ ಇಬ್ಬರೂ ಪಕ್ಕದ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರ ಏಕೈಕ ಪಾಲಕ ಎಂದರೆ ಗುರು. ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮೂಗು ತೂರಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಸಂಬಂಧ ಮುಗಿದಂತೆ. ನನ್ನ ಗುರುಗಳೇ ನನ್ನ ದೇವರು. ಅವರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುವುದೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ.” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಕೇವಲ ಬಾಲಸರಸ್ವತಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದುದೇ ಹೀಗೆ.

ಕಠಿಣ ಅಭ್ಯಾಸ

ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರಷ್ಟೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ. ಗುರುವಿನ ಈ ಶಿಸ್ತು, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಕಠಿಣ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಶಿಷ್ಯ ಸ್ವಂದಿಸಿದರಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಸಾಧಕರಲ್ಲರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಘಟನೆಗಳಿವೆ. ರವಿಶಂಕರ್ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಟೀ ಕುಡಿದು, ಆರು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಆರೋಹ-ಅವರೋಹಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ನಾನಪೂಜೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕಲಿತ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ. ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ಹಾಜರ್. ಪಂಡಿತ್ ಭೀಮಸೇನ ಜೋಶಿಯವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಂತರ ರಿಯಾಜ್‌ನಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅವರ ಗಂಟಲಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಬರುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ವೀಣೆ ಶೇಷಣ್ಣನವರು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ನೂರು ಹುಣಸೇಬೀಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಒಂದೊಂದು ತಾನು ವನ್ನೂ ನೂರು ಬಾರಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಸ್ತಾದ್ ಅಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಖಾನ್ ದಿನಕ್ಕೆ ಹದಿನಾಲ್ಕರಿಂದ ಹದಿನಾರು ಗಂಟೆ ರಿಯಾಜ್

ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಖಾನ್ ಹಾಗೂ ರವಿಶಂಕರ್

ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ರಿಯಾಜ್ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿದರೆ ಬಾಬಾ ಅವರನ್ನು ಉಪವಾಸ ಕಡವಿ, ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಹಾಕಿ, ಮುಖ ಮೂತಿ ನೋಡದೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಿನ ರೂವಾ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಇವರ ಪಾಠ ಶುರುವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಪಾಪ ಅಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ರಾತ್ರಿ ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪನ ಮೊದಲ ಕೂಗಿಗೆ ಕೈಲಿ ಸರೋದ್ ಹಿಡಿದು ರೂಮು ಬಿಟ್ಟು, ಎರಡನೇ ಕೂಗಿಗೆ ರೂಮಿನ ಬಳಿ ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ಕೂಗಿಗೆ ಅವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ತಂದೆಯ ಈ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮ ತಾಳಲಾರದೆ ಅಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಖಾನ್ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಸ್ವತಃ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಾನರು ಸಂಗೀತದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇಗ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ತವಕದಲ್ಲಿ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬೂರ ನುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ತಬಲಾ ನುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಎಡಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಳಹಾಕಿ ಕೊಂಡು, ಬಲಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

ಪಟ್ಟಮಾಳರ ದಿನಚರಿಯೂ ಹೀಗೇ. “ನನಗೆ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ದಣಿವಿಲ್ಲದ ಅಭ್ಯಾಸ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ 3.30ಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 6ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮೊದಲು ಶ್ಲೋಕಗಳು, ನಂತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮಪ್ಪ ಒಂದು ವಾರದ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿದಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರತಿ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಖಚಿತವಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಮಾರು 50 ಸಲ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರತಿರಾಗಕ್ಕೂ ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ಲೋಕಗಳು, ನಂತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಿ ಹಾಡಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಗಮನವನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.”

ಏಳು ವರ್ಷದ ಬಾಲಸರಸ್ವತಿ ದಿನಕ್ಕೆ 16 ಗಂಟೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಕಠಿಣ ತರಬೇತಿಯ ನಂತರ ತಾಯಿ ಜಯಮ್ಮಾಳ್ ಸಂಜೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೃತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕಲಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಜ್ಜಿ ಧನಮ್ಮಾಳ್ ಅವರನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಕೂರಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಲಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುವ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. “ವಿದ್ಯಾತುರಾಣಾಂ ನ ಸುಖಂ ನ ನಿದ್ರಾ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

“ಬೆಳಗಿನ ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ನಂತರ ತಂದೆಯವರು ತಂಬೂರಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಿನ ಎಂಟುಗಂಟೆಯಿಂದ ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯ ತನಕ ಒಂದೇ ರಾಗ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸ್ನಾನ, ಪೂಜೆ, ಊಟ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮುಗಿಸಿ ಪುನಃ ಮೂರರಿಂದ ಐದರವರೆಗೆ ಮುಲ್ತಾನಿ ರಾಗದ ಸಾಧನೆ. ನಾವು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ನಂತರ ಕೆಲಹೊತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಹರಟಿ, ಪುನಃ ಮುಂದು ವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಸಾಧನೆ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟರ ವರೆಗೆ ಅವಿರತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು,” ಎಂದು ಮನ್ಸೂರರ ಮಗಳು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರು ಈ ಪ್ರತಿಭಾ ವಂತರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ರಮಿಸಿ ಅಥವಾ ಹೆದರಿಸಿ ಇಲ್ಲವೇ ಅಮಿಷ ತೋರಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೆದರಿಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಭ್ಯಾಸದ ಪರಿಣಾಮ ಕುರಿತು ಪಂಡಿತ್ ರವಿಶಂಕರ್ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ, “ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಅರ್ಥ ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ನನ್ನ ಕೈನಲ್ಲಿ ನುಡಿಯಲು ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಾಸು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತುಂಬಾ ಜಟಿಲವಾದದ್ದನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ನುಡಿಸುವಷ್ಟು ಕೈ ಪಳಗಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕೈಗೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹತಾಶೆ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಪರಿಷ್ಕೃತಗೊಂಡಂತೆ ಮನಸ್ಸು-ಕೈಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಬಾಬಾ ಅರ್ಥಗಂಟೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ತಾಸು ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.” ಇಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೈ ಪಳಗುತ್ತಿತ್ತು.

ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಪರಿಷ್ಕೃತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. “ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಗೀತದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಸಿಗಬಹುದು. ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ, ನೀವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡಬಹುದು, ಸಭಿಕರನ್ನೂ ರಂಜಿಸಬಹುದು. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಗುರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಕಲಾವಿದ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ವರ್ಷ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ನೀವು ಪರಮಾತ್ಮ ನನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು ಅಲಿ ಅಕ್ಬರ್‌ಖಾನ್. ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸ ಕಲಿಯುವ ತವಕವನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಗ ಬೇಗ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಾತರವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿರುವ ಇವರಾರಿಗೂ ಗುರುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬೇಸರಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಿತ್ತು. ಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರು ಅಪ್ಪನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ “ಅವರು ತುಂಬಾ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಮನುಷ್ಯ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಹುಲಿಯಂತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಅವರಿಂದ ಪ್ರೀತಿ ಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇ ಬೇರೆ ರೀತಿ. ಅತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ಮಗ ಹಾಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಅಳುಕು ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅವರ ನಡವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ನಾನವರಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಾಳಜಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಈ ರೀತಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಿಯಾಜ್‌ಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೆಲವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉಸ್ತಾದ್ ಅಮೀರ್‌ಖಾನ್ ಅವರ ತಂದೆ ಶಮೀರ್‌ಖಾನ್ ಇಂತಹ ರಿಯಾಜ್ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪರಿಣತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ನಿಜವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ರಾಗಕ್ಕೆ, ನಾದ ಮಾಧುರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಲ್ಪನೆ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ತನಕ ಮತ್ತು ಹಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಟ್ಟಮ್ಮಾಳ್

ಅಂತಹ ರಿಯಾಜ್ ಮಾತ್ರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ, ಒಂದೊಂದು ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ ರಿಯಾಜ್ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಮಗನಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಮೀರ್ ಖಾನ್ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೀಗೇ ರಿಯಾಜ್ ಮಾಡಿದರು. ಇದು ಸ್ವತಃ ಅಮೀರ್ ಖಾನರ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವು ಕೂಡ ಆಗಿತ್ತು. “ನನ್ನ ರಿಯಾಜ್ ಅಂದರೆ ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಅರ್ಧಭಾಗ ಆಲೋಚನೆ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೇಳಿ ಎಂಬ ಕಲಿಕೆ

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಗೀತ ದಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಕೂಡ ಕಲಿಕೆಯ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ. ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೇಳುವಾಗ ಒಬ್ಬ ರಸಿಕನಂತೆ ಕೇಳಬಾರದು, ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕು. “ನೀನು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗ ಒಬ್ಬ ಉಸ್ತಾದನಂತೆ ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸು. ಆದರೆ ಕೇಳುವಾಗ

ಕಲಾವಿದನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಂತೆ ಆ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳು” ಎಂದು ಅಮೀರ್‌ಖಾನರ ತಂದೆ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಔತ್ತಮ್ಯದ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ:

ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದರೆ, ನಿರಂತರ ಸಾಧಕ ಅಥವಾ ರಿಯಾಜ್ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅರಳುವಿಕೆಗೆ ತೀರಾ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಒಬ್ಬ ಜೀನಿಯಸ್ ಯಾವುದೇ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪಂಡಿತ್ ತಾರಾನಾಥರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬರೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಆಗಬೇಕು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬೆರಳಿಗೆ ಬಂದು, ಬೆರಳುಗಳೇ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿಬಿಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ, ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದಷ್ಟೂ ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಗರಿಕೆದರಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ! ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಗಿರುವ ನುಡಿಸುವ ಅಥವಾ ಹಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು. ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಕಲಿತು, ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದಂತೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಬೆರಳುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಕೌಶಲವನ್ನು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬೆರಳುಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ, ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ನೀವು ಔತ್ತಮ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಕಾಣಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಮೇಲೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನಷ್ಟನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ತುಂಬು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು, ಒಂದು ಪೂರ್ಣತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡು

ಅಧ್ಯಾಪನದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ್ ಮನ್ಸೂರ್

ವಂಥದ್ದು ಈ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹಾತೊರೆಯುವುದು ಈ ಔತ್ತಮ್ಯಕ್ಕಾಗಿ. ನಮ್ಮ ಇಡೀ ಪಯಣವೇ ಈ ಔತ್ತಮ್ಯದಡೆಗೆ.” ಒಂದು ಹಂತದ ನಂತರ ಕಲೆಯೇ ನಮ್ಮ ಬದುಕಾಗಿಬಿಡಬೇಕು. ಸಂಗೀತವನ್ನು ತುಂಬಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಒಂದು ಶಿಸ್ತು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಬದುಕೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದು ಶಿಸ್ತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ನೀವು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೀರಿ. ಪರಿಣತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ರೀತಿಯದು. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ತರಬೇತಿ ಇದ್ದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನೀವು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲಿ ಅಕ್ಬರ್‌ಖಾನ್ ಅವರು ನುಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಈ ಲೋಕದ ನಂಟನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ನಾನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಸಂಗೀತ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ.” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಣತಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾದ, ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬೆನ್ನತ್ತಿ ಹೊರಟಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಜವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೇ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಯ ನಿಜವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ.

ತೈವೇ

ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ

ಶಶಿಧರ ಡೋಂಗ್ರೆ

ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳಾದ ಸಂಗೀತ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಆಟ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ತುಂಬ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಕಾಡಿದೆ. 1989ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಸರ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಗಾಲ್ಡನ್ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಂಗೀತ, ಲೇಖನ, ಕಾವ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಆಟೋಟ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿ ಸಾಧಿಸಿ 'ಶ್ರೇಷ್ಠ' ಎಂಬ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಹಲವರ ವಂಶಾವಳಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, 'ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ' ಎಂಬುದು ಜೀವವಾಹಿನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಗೀತದ ಖ್ಯಾತ ಸಂಯೋಜಕ ಬಾಕ್ ಅವರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗೀತಗಾರರು ಇರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅದರಡೆ ತೋರುವ ಉತ್ಸಾಹ, ಹುರುಪು ಮತ್ತು ದಿನನಿತ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಇದರ ಮೂಲ ಸತ್ವ ಇರುವುದು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವ, ತನ್ನ ದೇಹದ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿರುವ, ವಂಶ ವಾಹಿನಿಯ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಎರಡೂ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. 'ಇಂಥವರು ಸಂಗೀತ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು' ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಲೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು 'ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ'ದ ಸ್ಥಾಪಕ ಜಾನ್ ವಾಟ್ಸನ್ 1930ರಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದರು. 'ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಹುಟ್ಟು ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ

ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ,' ಎಂದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಮಾನವಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ 'ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ಅಥವಾ ಪೋಷಣೆ'ಯ (Nature vs Nurture) ಪ್ರಶ್ನೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲೂ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಎನ್ನುವುದು 'ಹುಟ್ಟುಗುಣ' ಮತ್ತು 'ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಗುಣ' ಎಂಬ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ನಡುವೆ ಈ ಚರ್ಚೆಯ ಪೆಂಡುಲಮ್ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, 1993 ರಲ್ಲಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್, ಕ್ರಾಂಪ್ ಮತ್ತು ಟೆಶ್-ರೋಮರ್ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಬಳಿಕ "ತಜ್ಞತೆ ಎನ್ನುವುದು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಿರಂತರ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಇರಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ" ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. "Deliberate Practice" ಎಂಬ ಪದ ಸಮುಚ್ಚಯ ದಿಂದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇಂದು ಬಹು ಚರ್ಚಿತ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದೆ. ಸಂಗೀತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಉಳಿದ ಸಂಗೀತಗಾರರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಸಾವಿರಾರು ಗಂಟೆಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಸಮೇತ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ

ಸಾಕೇ, ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ'ವನ್ನು 'ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆಟ' ಎಂಬ ಎರಡು ಆಯಾಮಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ, ಹಣ ಪಡೆದು ಕೊಡುವ ಪ್ರದರ್ಶನ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಇರುವ ಗುರಿಯನ್ನು (ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸುವುದು, ಬಹುಮಾನ, ಪುರಸ್ಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ) ಹೊಂದಿರುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಆಟ ಎಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಬರಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಅಲ್ಲದ, ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಗುರಿ ಇರುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ'ವೆಂದು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಇಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸ ಎಷ್ಟಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಯೋಲಿನ್‌ವಾದಕರ ಒಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ 10,000 ಗಂಟೆಗಳ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ' ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಈ ಗುಂಪಿನ 'ಒಳ್ಳೆಯ ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲದ' ವಯೋಲಿನ್‌ವಾದಕರು 2,500 ಗಂಟೆಗಳಷ್ಟೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. 'ಉತ್ತಮ' ಶ್ರೇಣಿಯ ವಾದಕರು 5000 ಗಂಟೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ಟೈಮ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪತ್ರಕರ್ತ ಬರಹಗಾರ ಮ್ಯಾಲ್ಕಮ್ ಗ್ಲಾಡ್‌ವೆಲ್ ತಮ್ಮ *Outliers* ಎಂಬ ಬಹು ಚರ್ಚಿತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನರ ಪ್ರಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ, ಬಹುಮಾನ್ಯರು ಎಂಬುವರಲ್ಲಿ ಈ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ' ಹೇಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನರ ವಾದದ ತಿರುಳನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಚರ್ಚಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಇದಾದ ನಂತರ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ'ದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಲವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೆಫ್ ಕಾಲ್ವಿನ್ ಅವರ '*Talent is overrated,*' ಡೇವಿಡ್ ಶೆಂಕ್ ಅವರ '*The Genius in All of Us*' ಮತ್ತು ಡೇವಿಡ್ ಬ್ರೂಕ್ಸ್ ಅವರ '*The Social Animal*' ಮುಖ್ಯವಾದವು.

'ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು' ಎಂಬ ಧನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೂಲ ಸ್ತೋತವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಜನಾನುರಾಗಿಯಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಈ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ'ದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿವರಿಸಬಹುದೇ? ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಬಹುದು. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ 'ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಲಿ, ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು, ಬಹುತೇಕ ಗುರು ಅಥವಾ ತರಬೇತುದಾರನ ಮುಖಾಂತರ, ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ'. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಈ ಗುರಿಯ ಕಡೆ ಸಾಗುವಾಗ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಸಾಧಿಸಿರುವ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಮೀರುವ ಹಾಗೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣ ಗಮನವನ್ನು ಸಾಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರಿಯಿಲ್ಲದೇ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ' ದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ

- ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಖಚಿತವಾದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ತನಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದಕ್ಕುವ 'ಆರಾಮ ವಲಯ' ದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

• ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಗುರಿಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು.

• ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ, ನಿಖರವಾದ ಮತ್ತು ತಕ್ಷಣದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಈಡುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಇದಲ್ಲದೆ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ'ದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

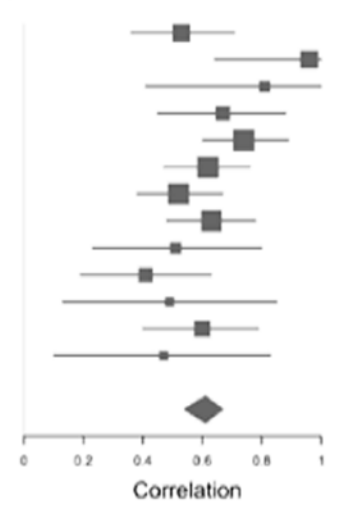
• ತಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿನವರು ಹೇಗೆ ತಲುಪಿದರು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

• ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಗುರು ಅಥವಾ ಗುರು ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಅವರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಕೇಳುವುದು.

ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಕಲಾವಿದರು, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೃತಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತಲುಪಲು ತಮ್ಮ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಬಾರಿ ತಮ್ಮ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ/ನುಡಿಸುವುದನ್ನು ರೆಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ, ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗಾದರೆ, ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ 'ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ' ಸಮಯವೆಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾದಾ ಅಭ್ಯಾಸವೆಷ್ಟು ಎಂಬುದರ ನಿಖರ ಅಳತೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು? ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡರ ಮಿಶ್ರಣವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಖಚಿತವಾಗಿ ಇಷ್ಟೇ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ' ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟಕರ. ಹಾಗಾದರೆ 'ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ' ಮಾಡಿದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಖಚಿತವೇ? 2012ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪ್ರಬಂಧವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವಂತೆ, ಇಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಇವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ

Effect of deliberate practice on musical achievement

ಗುಣಾಂಕ 0.6ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಇದು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಈ ರೀತಿಯ 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ' ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಸರಳ ಸೂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸೂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟಲಾದ ಎರಡು ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

1. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಾಕು.
2. ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು 10 ವರ್ಷಗಳ ಅಥವಾ 10,000 ಗಂಟೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೇಕೇಬೇಕು ಅಥವಾ ಅಷ್ಟು ಸಾಕು.

ಇಷ್ಟಲ್ಲಾ ಆದರೂ ಎರಿಕ್ ಸನ್ ಸಿದ್ಧಾಂತದ 'ತತ್ವ ಮತ್ತು ಅದು ಸೂಚಿಸಿರುವ ವಿಧಾನವನ್ನು' ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಕುತೂಹಲ ಮೂಡಿಸಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಪುರಾವೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಈ ಬರಹವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ 400ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಒಂದು "ಉದ್ದೇಶ" ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು

ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹುಟ್ಟು ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ - ಇವು ಎರಡು ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆಯಾಮಗಳು ಎನ್ನುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ನಿಲುವಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾರ್ಕಸ್ (2012) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಭಾವೋದ್ದೇಗವೂ ಅಭ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ (ಲಾವಿಂಜೆ 2010). ಉತ್ಸಾಹವೂ 'ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕತೆಯನ್ನು' ಅಭ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತ ಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಹ್ಯಾಂಬ್ರಿಕ್ ಅವರು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ತಂದು, 'ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು 'ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ' ಎನ್ನುವುದು ಬೇಕೇ ಬೇಕು; ಆದರೆ ಅದಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ' (Necessary but not sufficient condition) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ (2014).

ಅಭ್ಯಾಸನಿರತ ಭೀಮಸೇನ ಜೋಶಿ

ಸಂಗೀತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ 'ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ' ಕೇಳೆಯೂ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗೀತಜ್ಞರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕೇಳುವುದು? 'ಬರೇ ಕೇಳುವುದು' ಅಭ್ಯಾಸ ಹೇಗಾದೀತು? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಏಳುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಸಂಗೀತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬ ಒಂದು ರಾಗದ/ಕೃತಿಯ ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯ ಮುಖಾಂತರ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನಡುವೆ, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಧೋರಣೆ ಎಂತಹದು ಎನ್ನುವುದೂ ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ ಎನ್ನುವುದು ಗೀಳಾಗಿಬಿಡಬಾರದು. ಇಷ್ಟು ಗಂಟೆಗಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೊರಟು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದಾಗ, ಮಾನಸಿಕ ಖಿನ್ನತೆ ಮೂಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಬಾನ್‌ವಿಲ್ ಮತ್ತು ರೌಸ್ಸಿ-2011)

ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ಹಾಗೆ 'ಸಾಧಕ ಮಾಡುವುದು' ಮತ್ತು ಹಿಂದು ಸ್ವಾನಿಯ 'ರಿಯಾಜ್' ಎಂಬ ಪದಗಳು, 'ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ'ವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗ ಗಳಾಗಲೀ ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧಗಳಾಗಲೀ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಇದು ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಮಿತಿ ಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಂಶೋಧನೆ ಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗಿನ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಈ ಎರಡು ಕಾರಣ ಗಳೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ದಿನ ಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಅಶಿಸಬಹುದು.

ಸಂಗೀತದಲ್ಲ ಸಾಧಕ - ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು

ಚಿತ್ರವೀಣಾ ಎನ್ ರವಿಕಿರಣ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನ

ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕಕ್ಕೆ ಬದಲು ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಪರ್ಯಾಯವಿದೆಯೇ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳು/ಮೇಧಾವಿಗಳು, ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳವರು, ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಧಕ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಈ ಮೇಲಿನ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಧಕಕ್ಕೆ ಪೂರಕ. ಸಾಧಕ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಹರಿತ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಂದವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಟಿ ಆರ್ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಅವರಂಥ ಬಾಲ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, ನಿಜವೇ?

ನನ್ನ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಗುರು ಎರಡೂ ಆಗಿದ್ದ ನರಸಿಂಹನ್ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಸಾಧಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯರು. ಚಿಂತನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಪ್ರತಿಮ ಮೇಧಾವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಮುಂದಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಅವರು ತುಂಬಾ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಆಗಷ್ಟೇ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಾತು

ಪಾಲ್ಟಾಟ್ ಮಣಿಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ವಿಷಯ ದಲ್ಲೂ ನಿಜ. ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಂಗತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದು ಬರುವವರೆಗೆ ಅವರು ಊಟವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಕಲಾವಿದರು ಕೂಡ ತುಂಬಾ ಸಾಧಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯಾಶಾ ಹೇಫಿಟ್ಸ್ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಅಭಿಜಾತ ಸಂಗೀತದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಿಟೀಲುವಾದಕ. ಅವನನ್ನು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲರೂ ವಯೋಲಿನ್ನಿನ ದೇವತೆ ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸರಳವರಸೆ ಇರುವಂತೆ ಬೇಸಿಕ್ಸ್ ಇದೆ. ಹೇಫಿಟ್ಸ್‌ಗೆ ಈ ಬೇಸಿಕ್ಸ್ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಸಾಧಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಿದ ಆಲಾಪನೆ, ನೆರವಲ್, ಕಲ್ಪನಾಸ್ವರ ಏನನ್ನೇ ಹಾಡುತ್ತಿರಲಿ ಮೂಲಪಾಠಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಸರಳವರಸೆಯಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಕಾರ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು, ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು, ವಾದ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಮಾನು ಹಾಕಲು ಅಥವಾ ಮೀಟು ಹಾಕಲು, ಸ್ವರದಿಂದ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಚಾರಲು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವುದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಾವಿದ ಆರಂಭಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಪಾಠಗಳ ಸಾಧಕ ತುಂಬಾ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಶ್ರಮ ಹೊಂದಿ ರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೌಢವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಒಬ್ಬ ನೈಜ, ಅಪ್ಪಟ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಸಾಧಕವೇ ಆಧಾರ, ಅದೇ ಅವನಿಗೆ ಆಸರೆ. ಮನೋಧರ್ಮ ಒದಗಿಬರದೇ ಹೋದಾಗ, ಫಾರಂನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಅಥವಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಟೀಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಾಗಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೊಳಲಾಟ ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಯಾವುದೋ ಒದ್ದಾಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಕಲಾವಿದನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬರುವುದು ಅವನ ಸಾಧನೆ ಮಾತ್ರ. ಸೂಕ್ತವಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸತತವಾದ ಏಕನಿಷ್ಠೆ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಭೆ, ಮೇಧಾವಿತನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕೊರತೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿಭೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಜ್ಞಾನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇರುವವರಿಗಿಂತಲೂ ಸತತವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧಕವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವ ಹಲವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತುಂಬಾ ಮೇಧಾವಿಗಳೂ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೂ ಆಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಾಧಕದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ವಿಫಲರಾಗಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹಾಗೂ ಹಠಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವ ಹಲವರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಅರ್ಹತೆಗಿಂತಲೂ ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ (ಉಳಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರು ನಿವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಮರಣ ಹೊಂದಿ ರುವುದರಿಂದ) ತುಂಬಾ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರಿರುವ ಕಲಾವಿದರೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇಂತಹವರಲ್ಲೂ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಇರುವ, ಗಂಭೀರ ಸ್ವಭಾವದ ಕೆಲವರು ತಮಗೆ ಅರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಮಗೆ ಈ ಸ್ಥಾನ ದೊರಕಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಪರಾಧೀಭಾವದಿಂದ ಒದ್ದಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ತಮಗೆ ಯಾವಾಗ ಕೈಕೊಡುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನುವ ಭೀತಿಯಲ್ಲೇ ಸದಾ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಮಪಡದೇ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿ ರುವುದು ನಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಂತೆಯೇ ಇನ್ನು ಹಲವು ಮಂದಿ ತುಂಬಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಥರು ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತರು. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕೇ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರವಿರುವ ಸಣ್ಣ ಸಂಗತಿಯೊಂದನ್ನು ಹಾಡಲು/ನುಡಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಷ್ಟೇ ಯೋಚಿ ಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇಹವನ್ನು ಕಲೆಯ ಹುಡುಕಾಟ

ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತ ಟಿ ಆರ್ ಮಹಾಲಿಂಗಂ

ದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಸಾಧಕ ಎಂದರೆ ಹೃದಯ, ಮನಸ್ಸು, ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ಕಾರ್ಯನಿರತ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಲವು ವರ್ಷಗಳು, ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರೆಯೆರೆಯಬೇಕು.

ಒಂದು ಆತ್ಯಂತಿಕವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಸಾಧಕಗಳಿವೆ. ಅವು:

ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು:

ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಲು. ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಎಂತಹ ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂಬುದೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಷ್ಟ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಸುಲಭ. ಅದು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. 'ವೈ' ಎನ್ನುವವರು

ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪಡುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿ 'ಎಕ್ಸ್' ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸುಲಭ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ 'ಎಕ್ಸ್'ಗೆ ಕಷ್ಟ ಇರುವ ಸಂಗತಿ 'ವೈ'ಗೆ ಸುಲಭವಿರಬಹುದು. ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದಾಗ ಹೀಗೆ ತಾವು ಎಡವಿ, ತಪ್ಪುಮಾಡ ಬಹುದಾದ ಜಾಗಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕೊನೇಪಕ್ಷ ಅವರು ಅದನ್ನು ತುಂಬಾ ಹುಷಾರಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಂಗತಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆಯೇ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುತ್ತಾರೆ. ತುಂಬಾ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದ ಕೂಡ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಕ್ಯಾನರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ತುಂಬಾ ಖ್ಯಾತ ಹಾಗೂ ಅನುಭವಿ ಕಲಾವಿದ ರನ್ನೂ ಅದು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಸ್ಥಿರತೆ:

ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಕಲೆಯಲ್ಲಿ (ಆಟೋಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ) ಕೇವಲ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ. ಕಲಾವಿದನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಿರತೆ, ದೃಢತೆ ಇರಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ನೂರು ಬಾರಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಡೆ ಕೊನೇ ಪಕ್ಷ ಅದನ್ನು ಎಂಬತ್ತು ಅಥವಾ ತೊಂಬತ್ತು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಲೇಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಅದು ಸುಮಾರಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಸ್ಥಿರತೆ ಸಾಧಿಸಲು ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಮುಖ್ಯ. ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಸ್ಥಿರತೆ ಅಥವಾ ದೃಢತೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಧಾರಣತೆಯ (mediocrity) ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಸಲೀಸಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಸಂಗತವಾಗಿ, ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಇರುವುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮೇಧಾವಿತನವಲ್ಲ. ಸುಮಾರಾದ ಅವಕಾಶಗಳು ದೊರಕಲು ಕೂಡ ಸ್ಥಿರತೆ ಬೇಕು. ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಂದಿರಲೇಬೇಕು. ಇನ್ನು ಕೇಳುಗರ ಆಸಕ್ತಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಮೇಧಾವಿತನ ಎನ್ನುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಕಲಾವಿದರಾದ ಟಿ ಎನ್ ರಾಜರತ್ನಂ ಪಿಳ್ಳೈ ಅವರ ಕಛೇರಿಗಳು ದೃಢತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆಗಳ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದವು.

ಪರಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ.

ಹೊಸ ಹಾಡನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಮರೆತುಹೋಗಿರುವ ಕೃತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಜೀವ ಕೊಡುವುದು ಅಭ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಸಾಧಕವಲ್ಲ. ಒಂದು ರಚನೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಹೃದಯ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಸಾಧಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧಕ ಎಂದರೆ ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ, ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು. ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಕೇವಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಷ್ಟೇ ಇದೆಯೋ ಅಥವಾ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಯೋ ಎಂಬುದು ಅರಿವುಳ್ಳ ಕೇಳುಗನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂ ಎಸ್ ಸುಬ್ಬು ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಲಾಲ್‌ಗುಡಿ ಜಯರಾಮನ್ ಮುಂತಾದವರ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ರಚನೆಗಳೂ ಅವರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಉಜ್ಜಿ ಉಜ್ಜಿ ನಯಗೊಳಿಸಿ ಹೊಳಪು ನೀಡಿರುವುದು ಎಂಬುದು ಪರಿಣಿತರಿಗೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಪ್ರತಿಮ ಮೇಧಾವಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಉಮಯಾಳಪುರಂ ಶಿವರಾಮನ್ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಜಿಎನ್‌ಬಿ ಮತ್ತು ಟಿ ಎನ್ ಶೇಷಗೋಪಾಲನ್ ಆಗಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ಸಾವಿರಾರು ಗಂಟೆಗಳು ಕಠಿಣ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹುಟ್ಟುಪ್ರತಿಭೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೊಳಲು ಮಾಲಿ ಮತ್ತು ಪಾಲ್ಗಾಟ್ ಮಣಿಅಯ್ಯರ್ ಕೂಡ ತುಂಬಾ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದಿದೆ.

ತೀವ್ರವಾದ ಆಸಕ್ತಿ:

ಕಲೆಗೆ ಕಲೆಯ ಬಗೆಗಿರುವ ತೀವ್ರವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾದ ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲರೂ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅವರು

ಸದಾ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡುತ್ತಾ, ನುಡಿಸುತ್ತಾ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಲು ಅವರು ಸದಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರ ಕಲೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಗುರುಗಳು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಲವು ದಶಕಗಳ ಅನುಭವ, ನೈಪುಣ್ಯ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಕಲಾವಿದರಾದ ಸೆಮ್ಮಂಗುಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯರ್, ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಟಿ ಬೃಂದಮ್ಮ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರವೀಣಾ ನರಸಿಂಹನ್, ಹಾಗೂ ಖ್ಯಾತ ನೃತ್ಯ ಕಲಾವಿದೆ ವೈಜಯಂತಿ ಮಾಲಾ ಬಾಲಿ ಮತ್ತಿತರರು ನಿರಂತರ ಸಾಧಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ಕಲಾವಿದರಾದ ಮೇಲೂ ಅವರು ಏನನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು?

“ಆಲಾಪನೆ, ಕಲ್ಪನಾಸ್ವರಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಸಾಧಕ ಮಾಡಬೇಡ, ಅವು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಬರಬೇಕು,” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು ಸೆಮ್ಮಂಗುಡಿ ಮಾಮ. “ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡು. ಕೇವಲ ಆಲಾಪನೆ, ಸ್ವರಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ನೀನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಆರಾಮ ಎನಿಸುವ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಇರುತ್ತೀಯೆ. ಆದರೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರ

ಪಾಲ್ಘಾಟ್ ಮಣಿಅಯ್ಯರ್

ಏನನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೋ ಅದು ನಿನಗೆ ಆರಾಮ ಎನಿಸದಿದ್ದರೂ ನೀನು ಹಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ,” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬೃಂದಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹಾಗೆಂದು ಅವರೇ ನನ್ನ ಬಳಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಎಂದು ಕುಳಿತದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡೇ ಇಲ್ಲ. ಕಛೇರಿ ಇದೆ ಎಂದರೆ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಸದಾ ಸಂಗೀತದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಹಾನ್ ಮೇಧಾವಿ.

ನನ್ನ ತಂದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸರಳವರಸೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ, ದಿನಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಅಥವಾ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವರ್ಣವನ್ನು ಹಲವು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವರ, ನೆರವಲ್ ಸೇರಿದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಏನೇನು ನುಡಿಸಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಎನ್ನುವುದೂ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದಂತೆಯೇ.

ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ:

ಆತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥ ಕಲಾವಿದರು ಕೂಡ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ದುರ್ಭರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾರಿ ಸಾಧಕವು ಅವರನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಬಲ್ಲದು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ರವಿಕಿರಣ್ ಅವರು ವಾಯ್ಸ್ ಮೇಲ್ ಮೂಲಕ ನೀಡಿದರು

Sadhana will change your personality

Sangeeth Kalanidhi T V Gopala Krishnan

Interviewer: S V Sahana

What is the role of practice in Music?

For any physical discipline practice has to be there. In music to train the voice, to make it flexible, accept your commands and perform with lot of grammar, rules and regulations, you have to practice. Any performing artiste, any visual artiste has to practice. Especially vocal music and instruments without frets need much more practice. Percussion also needs a lot of practice. Practice is necessary to control speed, to achieve speed, and to develop the range in vocal or instruments including veena. You can play in one octave comfortably but if one and a half octave means you have to travel. In violin it is only four strings and four inches, but you don't know where the notes are. All the places are inaccurate. You have to practice more.

How did you practice during the days of your learning?

I never thought of it as practice. I thought of it as an accomplishment and achievement and mastery and much more. Sometimes I played twelve hours, five hours in the night. Practice is not sitting alone with the instrument or voice. You can also do it here in your head. This practice is much more important. Practicing in the mind is much more difficult, because you cannot

pursue the sound, tone, etc., but in fact you can. The next stage after that is synchronizing our mind and body connection.

Is there a difference in practicing Carnatic and Hindustani Music?

Definitely. Hindustani music needs lot of patience and lot of real riyaz. It is very difficult for a normal child to stay on a note unless the child is really wedded to what he/she wants to do. Movement from one note to the other note becomes a big journey like going

from here to Bangalore. It is a mental journey. It is more prolonged. You can never see a Hindustani musician performing before ten years of learning. In Carnatic music anybody will be able to perform in two years. In Hindustani *riyaz* and *talim* is totally different from Carnatic music, even the way of teaching and performing too is different.

How to practice to achieve excellence?

Then you don't call it practice. It is Sadhana. That is the difference. You can never practice for excellence. You practice for performance and just playing. You will be well groomed and will be able play what you have learnt without mistakes. But practice for sadhana is sadhana. Excellence is many pronged. It is excellence in your personality. With the sadhana your personality will change. When you sit on the stage you create an aura of excellence. The moment it is charged with the first note, you capture the attention of the audience. All your body movements will be in the language of excellence. Everything will be in the language of excellence, mastery and supremacy.

Is there a difference in the way prodigies and other musicians practice?

I don't think. All great musicians are prodigies. This prodigy thing was not there fifty or sixty years ago. Flute Mali played when he was eight years old. When he was ten all the great masters were accompanying him with great difficulty. Most of them failed. Nobody could play the flute like him when he was just ten. When he was thirty he had reached the point of satiation. He never

grew beyond that. Then all the non potential people became masters. But you cannot compare them to Mali. A genius is someone who is aware of himself and his ability to do things as he wants. He knows that he can do it and he will do it. He understands it. When you understand something you are into doing it. It is basically understanding and then the memory. And then the connectivity. Contextual awareness that this is right for this movement. This includes selectivity, elimination, performance and endeavor.

Some things come from endeavor and some things come naturally. You have to select. At this moment I am with the audience, do I need the audience? You can be great without the audience. But the audience will pursue that. One bit of it just they hear it. Like in film songs. Saigal is a genius. Who saw saigal? I don't think many people saw him and he won. You remember him. Genius is that. That does have an age and limitations.

ಸಾಧನೆಗೆ short cut ಇಲ್ಲ

ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ ಈಶ್ವರನ್

ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರು ಮೈಸೂರು ಎ ರಾಧೇಶ್

ಎ ಆರ್: ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಏನು?
ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ: ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಅಥವಾ ಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಾಧನೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಒಂದು ವಾದ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಆ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನುಡಿಸಲು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧನೆಯೇ ಇದಕ್ಕಿರುವ ದಾರಿ. ವೇದಿಕೆ ಮೇಲೆ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಮೊದಲು ಕಲಾವಿದನು 7200 ಗಂಟೆಗಳ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಮಗು ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಮುನ್ನ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ 300 ದಿನಗಳು ಇರುತ್ತದೆ, $300 \times 24 = 7200$ ಗಂಟೆಗಳು. ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ 7200 ಗಂಟೆಗಳ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು. ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬ ವಿಮಾನ ಚಾಲಕನ ಕ್ಷಮತೆಯು ಆತನ ಒಟ್ಟು Flying hours ನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೋ

ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನು ಕನಿಷ್ಠ 7200 ಗಂಟೆಗಳ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ, ನಂತರವೂ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮುಹೂರ್ತ ಅಂದರೆ ಬೆಳಗ್ಗಿನ ಜಾವ ಐದು ಗಂಟೆ ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಗುರುವಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಧಕನು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಜಪ ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು.

ಎ ಆರ್: ಲಯದ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಬಹುದಾ?

ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ: ಲಯದ ಸಾಧಕ ಬಹಳ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಗುರುಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕರಗತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಲಿತ ಪಾಠವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾಳ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೇಳಬೇಕು. ತಾಳದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಆ ಕೋರ್ವೆಯ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಅದು ತಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ

ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತ ಎನ್ ರಾಜಂ

ಋಷಿವ್ಯಾಲಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಪಾಲ್ಗಾರ್ ಮಣಿ ಅಯ್ಯರ್, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎಂಎಲ್‌ಎ

ರೀತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಒಟ್ಟಾರೆ ನಲ್ಲತ್ತು ಕೋರ್ವೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟತ್ತು ಮಾತ್ರ ನುಡಿಸಲು ಚಿಂದ ಇರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತನ್ನು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು, ಆ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಐದು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒದಗಬಹುದು.

ಎ ಆರ್: ಸಾಧನೆ ಬಾನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆಯೇ?
ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ: ಇಲ್ಲ.

ಎ ಆರ್: ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಾಧನೆಗೂ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಸಾಧನೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೇ?

ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ: ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತನ್ಮಯತೆ ಇತ್ತು. ಆಗ ಈಗಿನಂತೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ diversion ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಲೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೂ ಸಹ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಈಗ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಎಷ್ಟೇ ಮುಂದು ವರೆದಿದ್ದರೂ ಸರಿಯಾದ ಸಾಧನೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಎ ಆರ್: ಸಾಧಕರಿಗೆ ಲಯದ ಸಾಧನೆ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ

ಕಿವಿಮಾತು.

ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ: ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅಥವಾ ನುಡಿಸುವಾಗ ತಾಳದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಗಮನವಿರಬೇಕು. 5, 6, 7, 8, ಮುಂತಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸೊಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಡೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅಥವಾ ನುಡಿಸುವುದು, ನುಡಿಸುವಾಗ ಆ ಸೊಲ್ಲು ತಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಡನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಎ ಆರ್: ಕಲೆಯನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧನೆ ಒಂದೇ ದಾರಿಯೇ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬೇಕೆ?

ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ: ಸಾಧನೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಕಲೆ. ಸಾಧನೆಗೆ short cut ಇಲ್ಲ.

ಎ ಆರ್: ಯುವ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಮಾತು.

ಮನ್ನಾರ್‌ಗುಡಿ: ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠ ದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದದೆ, ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹೊಸ ದಾರಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಸಾಧಕ

ವೀ ಅರವಿಂದ ಹೆಬ್ಬಾರ್

ಸಾಧಕನೊಬ್ಬನು ಸಾಧಕ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲ 'ಸಾಧಕ' ಶಬ್ದ ನಾಮಪದ. ಎರಡನೆಯ 'ಸಾಧಕ' ಕ್ರಿಯಾಪದ. ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಗೀತ ಗಾರರ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಕಮಾಡು ಅಂದರೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡು ಎಂದರ್ಥ. ಪ್ರಾಕ್ಷೀಸು ಮಾಡು; ರಿಯಾಜ್ ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥ.

ಸಾಧಕನೊಬ್ಬ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಸಾಧನೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಸಾಧಕ ಮಾಡುವುದಂದರೆ ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದಾಗಿ ಯಾರೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವನ ವನ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಾಧಕ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಬೇಕು.

ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಓರ್ವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ ಅಂತ ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇರಬಹುದು. ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ಮುನ್ನೂರು ರಾಗ, ಹಲವು ತಾಳಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಈ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಆರಂಭ ಯಾವಾಗಿನಿಂದ ಆಯಿತು ಎನ್ನುವ ಕೌತುಕದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉತ್ತರವನ್ನು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಈವರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರ ಗಿಫ್ಟ್ ಅಂತಲೋ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅಂತಲೋ ಕರೆಯಿರಿ. ಈ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಹೆತ್ತವರದು. ಹೆತ್ತವರು ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದ್ದವರಾದರೆ

ಮಗು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದೃಷ್ಟವಂತ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂಬುದು ಮಗುವಿನ ಪಾಲಿಗೆ ಮುಳುವಾಗ ಬಲ್ಲುದು. "ನೀನೇನೂ ಹಾಡುವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕೈ ತುಂಬ ಸಂಬಳ ತರುವ ಇಂಜಿನಿಯರೋ, ಟೆಕ್ನಿಯೋ ಆದರೆ ಸಾಕು" ಎನ್ನುವ ದುಡ್ಡು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವ ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಅಂತಹಾ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಕಥೆ ಮುಗಿದೇ ಹೋಯಿತು. ಆ ಪ್ರತಿಭೆ ಅರಳುತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಅದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸರಮಾಲೆ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚೆನ್ನಾದ ಅರಿವು, ಕಾಳಜಿ, ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಮನೆ ನಂದನವನ ಆಗಬಹುದು. ಪ್ರತಿಭೆಯ ಭಾರಕ್ಕಿಂತ ಶಾಲೆಯ ಪಾಠಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಹೆತ್ತವರು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಂಡದ್ದೇ ಸರಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಚಿಗುರಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಏಟು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮಗು ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಇಲ್ಲಾ ಬಂಡೆದ್ದು ಹೆತ್ತವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸೇರಬಹುದು. ತಾರಾಗತಿ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದರೆ ಆನೆಯ ಕಾಲಿನಡಿಗಿ ಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಮಗು ಹೆತ್ತವರ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಗುರುವೊಬ್ಬನ ಉಪದೇಶ, ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಸುಬ್ಬುಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರು ಮಧುರೆ ಬಿಟ್ಟು ಮದರಾಸು ಸೇರಿದ್ದೇ ಹೀಗೆ. ಭೀಮಸೇನ ಜೋಷಿಯವರು ಅಬ್ದುಲ್ ಕರೀಮ್ ಖಾನರ ಹಾಡನ್ನು ಕೈರಿಕನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದದ್ದೂ ಹೀಗೆ. ಬಾಲ ಮುರಳಿಕ್ಕಷ್ಟ ಅವರೂ ಇದೇ ಕಥೆ.

ಪ್ರತಿಭೆ ಇದ್ದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಅವರ ನಡೆನುಡಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಅದಾಗಿರುವಾಗ ಅವರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ ಹೆತ್ತವರು ಅಥವಾ ಗುರುಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ತೋರಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ತಾಳ್ಮೆ ಬೇಕು. ಅವಸರದ ನಿಲುವು ತಳೆಯಬಾರದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಜತೆ ಪ್ರೈವೇಟಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಹೊರಟ ತಕ್ಷಣ ಮಗುವಿನ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೀಜದೊಂದಿಗೆ ಮೊಳೆಯಲು ತೊಡಗಿ ಕಲಾವಿದನ ಕೆಲಗೆ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಗು ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಉದಾಸೀನ ತೋರಿದರೆ ಅದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮಗುವಿಗೆ ಗೊಣಗಾಟ, ಬೈಗುಳದ ಮಾಲೆ ಕೊಡುವ ಹೆತ್ತವರನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ನೆನಪಿಡೋಣ: ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ಮಗುವಿಗೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ನಾವೂ ಅವರ 'ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಒಡನಾಡಿ' ಎಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡೋಣ. ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಡಿಸೈಂಟ್ ಕೊಡಲೂ ಬಾರದು; ಹಾಗಂತ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಮಾಡಿದರೆ ಐಸ್ ಕ್ರೀಂ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದು. ಯಶಸ್ಸಿನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ- ಸಾಧಕರಿಗೆ

ಸಮಯದ ಅರಿವು, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಅವರು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಣ್ಣುವುದು, ಮಲಗುವುದು, ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೋ ಅವು ನಡೆಯಬಹುದು. ಅದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ದೂರು ಆರೋಪಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದರೆ ಮಗು ಅದರ ಭಾರ ತಡೆಯಲಾರದು. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಈ ವಿಕೃತತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಸಾಧನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು, ಹುರಿದುಂಬಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕು. ಮಗುವಿನ ಕಲಾಸಕ್ತಿಯ ವಲಯದಲ್ಲೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಓಡಾಡಿಸಬೇಕು. ಮಗುವಿನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಯಾರೂ ಕೊಂಡಾಡಲಾರರು. ಮಗುವಿನ ತರಗತಿಯ ಒಡನಾಡಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಪರಿಹಾಸ್ಯಗೈಯಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದ ವಲಯದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಕೆಲವು ಸಹೃದಯಿಗಳು ಸಿಗಬಹುದು. ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋತದ್ದಾದರೆ ಜೀವನವೇ ಸೋಲಾಯಿತೆನ್ನುವಂತೆ ಮಗುವನ್ನು ಹಂಗಿಸಿ, ಭಂಗಿಸಿ, ಅದರ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಲು ನಮಗೆ ಹಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲ. ಬದಲು ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ತುಂಬುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾ, ನಮ್ಮ ನಡೆನಡಿಯಲ್ಲೂ ಮಗುವಿನ ಜತೆಗೇ ನಾವಿದ್ದೇವೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾ, ಮತ್ತೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಹೋಗುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ತಮ ಸಾಧಕರ ಸಾಧಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ದೈನಂದಿನ ಎಡರು ತೊಡರುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೆಲವು ಕಿವಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುವೆ:

1. ಪ್ರತಿದಿನ ನೀವು ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕದ ವಿವರ ಗಳನ್ನು ಡೈರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಿ. ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಸಾಧಕ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ ಎನ್ನುವುದು ಪುಟ ತೆರೆದ ತಕ್ಷಣ ನೋಡಲು ಸಿಗಬೇಕು.

2. ಫೋನ್ ಸ್ವಿಚ್‌ಆಫ್ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಸಾಧಕ ಎಂದರೆ ಪೂಜೆಯಿದ್ದಂತೆ. ಯಾರಲ್ಲೂ

ಮಾತು ಕತೆಗಳಿಲ್ಲ; ಫೋನ್ ಕರೆ ತೆಗೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಧಕವೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ವ್ರತ.

3. ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದೇ ಬೇಡ. ನೀವು ಸಂಗೀತಗಾರರಾದರೆ ತಂಬೂರ, ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಡೈರಿ, ನೋಟುಪುಸ್ತಕ, (ಲ್ಯಾಪ್‌ಟಾಪ್ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ), ಪೆನ್ನು, ಪೆನ್‌ಸಿಲ್, ರಬ್ಬರ್, ನೀರಿನ ಬಾಟಲು, ಮತ್ತು ಗಡಿಯಾರ ಹತ್ತಿರವಿರಲಿ. ರಜಾ ದಿನಗಳಾದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ನಾಲ್ಕು ಐದು ಗಂಟೆಗಳ ಸತತ ಅಭ್ಯಾಸವಿರಲಿ.

4. ನಿಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಆಪ್ತರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಡೈರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ/ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತೋರಿಸಿ ಸಹಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ/ಅಥವಾ ಅವರ ಸಮ್ಮತಿ ಪಡೆಯಿರಿ.

5. ನಿಮ್ಮ ಸಾಧಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಟೈಂಟೇಬಲ್ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಿ. ಅದರ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಾಗುವ ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ನೀವೇ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಯಾರೂ ನಿಮ್ಮ ಟೈಂಟೇಬಲ್ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಕಾರವತ್ತದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆವಹಿಸಿ.

6. ಒಂದು ವೇಳೆ ಟೈಂ ಟೇಬಲ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಸಮಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲಾಗದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರಬೇಡಿ. ಇದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಒಳ ಬೇಸರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೀರಿ. ಅದು ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತದೆ.

7. ಸಮಯ ಕಳೆದು ಹೋಗಿ ಉಂಟಾದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಮಾಡಿ, ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ತಪ್ಪು ಘಟಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

8. ನೀವು ಮಾಡಿದ ಈ ಸಮಯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಲ್ಲೂ ನೀವು ಹಂಚಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಬೇಡಿ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರು ಏನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನಾ ಗಲೀ, ಉತ್ತರವನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಡಲು ಹೋಗಬೇಡಿ. “ಹೌದು, ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡಿಬಡಿಯಾಯಿತು. ಅದಾಗದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿ ದ್ದೇನೆ” ಎಂದಷ್ಟೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ನೀವು

ಸಮಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರೆಂಬ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಡಿ. ಅದು ಅವರಿಗೇ ತಿಳಿಯಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಆಪ್ತರಾದವರೊಡನೆ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ, ಬೇರೆ ಯಾರಲ್ಲೂ ಬೇಡ.

9. ನಿಮ್ಮ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದ ವಲಯದಲ್ಲೇ ಅಡ್ಡಾಡಲು/ಇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ. ಮೊಬೈಲ್‌ನ ಚಿಟ್‌ಚಾಟ್‌ಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ ಕಬಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊಬೈಲ್ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿರಲಿ.

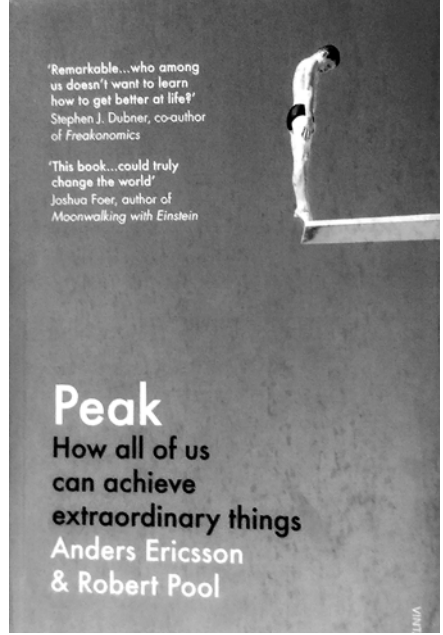
10. ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಯವು ಸಾಧಕನ ದಿನಚರಿ ನೋಡಿ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮಂದಿ ಯಾರೇ ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಕೊಡಬೇಡಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ನೀವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿರಲಿ.

ವೀ ಅರವಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾರ್
ನಿವೃತ್ತ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
“ಲತಾಂಗಿ”, ಹಯಗ್ರೀವ ನಗರ 1 ನೇ ರಸ್ತೆ,
ಉಡುಪಿ-576 102

ಕೆಲವರು ಆಟದಲ್ಲೋ, ಸಂಗೀತದಲ್ಲೋ, ಗಣಿತದಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೋ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರತಿಭೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ನೂರಾರು ರಾಗ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುಟ್ಟ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಚದುರಂಗದಾಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಬೆರಗು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದಾಗ ಆಹಾ! ಎಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದೋ, ದೈವೀಕೃಪೆ ಎಂದೋ ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಆದರೆ ಇದನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಕೆಲವು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇಂತಹ ಅಪ್ರತಿಮ ಮೇಧಾವಿಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಂಡರ್ಸ್ ಎರಿಕ್ಸನ್ ಹಾಗೂ ರಾಬರ್ಟ್ ಪೂಲ್ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸುಮಾರು 30 ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ, ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು 'ಪೀಕ್' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಂತಹ ಅಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಅವರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೇಕು. ಅದನ್ನವರು ಡೆಲಿಬರೆಟ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಅಂದರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮನಸ್ಸು, ದೇಹ, ನರರಚನೆ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತೀರಾ ಗಂಭೀರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಜನ ಭಾವಿಸಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆ ಇದೆ, ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ. ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

1763ರಲ್ಲಿ ಅಮೇಡಿಯಸ್ ಮೊಜಾರ್ಟ್ ಯುರೋಪಿನಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಏಳು ವರ್ಷ. ಹಾರ್ಟ್ಸ್ ಕಾರ್ಡ್ ಹಿಂದೆ ನಿಂತರೆ ಅವನು ಎದುರಿಗಿದ್ದವರಿಗೆ

ಕಾಣಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಯೋಲಿನ್ ಹಾಗೂ ಕೀ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ನುಡಿಸಿ ತನ್ನೂರಿನ ಜನರನ್ನು ಬೆರಗಾಗಿಸಿದ್ದ. ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ವಾದ್ಯಗಳ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅವನು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಬರೀ ವಾದ್ಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಗಡಿಯಾರದ ಶಬ್ದ, ಘಂಟೆಯ ನಾದ ಕೊನೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸೀನಿನ ಶಬ್ದದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನೂ ಅವನು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅದು ಆ ಕಾಲದ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ನುರಿತ ಸಂಗೀತ ಗಾರರಿಗೂ ಕಷ್ಟವಿತ್ತು. ಜನರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಬಾಲಪ್ರತಿಭೆಯ ನಿಗೂಢ ವರ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಈಗ 250 ವರ್ಷದ ನಂತರ ಇದು ಅಷ್ಟೊಂದು ನಿಗೂಢವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ವರಸ್ಥಾಯಿ

(ಅಬ್ಬಲ್ಯಾಟ್ ಪಿಚ್) ಅಂದರೆ ಸ್ವರಸ್ಥಾಯಿಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

ಇದು ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಅದೃಷ್ಟವಂತರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಬಂದಿರುವಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕರ ಹರೆಯದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂಗೀತದ ತರಬೇತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಜನ್ಮದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಅಂತಾದರೆ ತರಬೇತಿಗೆ ಅಂತಹ ಮಹತ್ವ ಇರಬಾರದು. ಆ ಶಕ್ತಿ ನಿಮಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಯಾಕೋ ಸಾಕಾಕಿಬಾರ ಎಂಬ ಜಪಾನಿನ ಮನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ 2014ರಲ್ಲಿ ಟೋಕಿಯೋದ ಇಕಿಯೋನಕಾಯಿ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೋಗಸಾದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ. ಎರಡರಿಂದ ಆರು ವಯಸ್ಸಿನ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಪು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಪಿಯನೋವಾದನ ಕೇಳಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿದ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮೂರು ಸ್ವರಗಳಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವರಮೇಳಗಳು (ಮೇಜರ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳು), ಉದಾ ಹರಣೆಗೆ ಮಿಡ್ಲ್ ಸಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಇ ಮತ್ತು ಜಿ ಸ್ವರಗಳಿರುವ ಮೇಜರ್ ಸಿ. ಪ್ರತಿದಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯ ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ. ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ತನಕ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೂ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ. ಕೆಲವರು ಒಂದು ವರ್ಷ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಒಂದುವರೆ ವರ್ಷ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ನಂತರ ಸ್ವರ ಗುರುತಿಸುವ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಖರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಿಗಷ್ಟೇ ಸಾಧ್ಯ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಾಧ್ಯ ವಾಯಿತು.

ಮೊಝಾರ್ಟನ್ ತಂದೆ ಲಿಯೋಪಾಲ್ಡ್ ಮೊಝಾರ್ಟನ್ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ವಯೋಲಿನ್ ವಾದಕ ಹಾಗೂ ಕಂಪೋಸರ್. ಆದರೆ ಅವನು ತಿಲ್ಲಾನ - ಡಿಸೆಂಬರ್ 2018

ಅಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ್ದನ್ನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಮೊಝಾರ್ಟನ್ ಅಕ್ಕ ಮಾರಿಯ ಅನ್ನ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದ ವೇಳೆಗೆ ಪಿಯಾನೋ ಹಾಗೂ ಹಾರ್ಪ್ ಕಾರ್ಡನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗ ವೂಲ್ಫ್‌ಗಾಂಗ್ ಅಮೇಡಿಯಸ್ ಮೊಝಾರ್ಟನ್ ನಾಲ್ಕನೇ ವರ್ಷದಿಂದಲೇ ವಯೋಲಿನ್, ಕೀ ಬೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಹಲವು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ದಿನವಿಡೀ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾಕಾಕಿಬಾರನ ತರಬೇತಿ ಗಿಂತಲೂ ಈ ತರಬೇತಿ ತುಂಬಾ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮೊಝಾರ್ಟನ್ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಇದೇ ಮೊಝಾರ್ಟನ್ ಸಂಗೀತಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವಂತೆ ಅವನಿಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ತರಬೇತಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ

ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತ ಬಾಲಕ ಮೊಝಾರ್ಟನ್

ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ವರಸ್ಥಾಯಿ ಒಂದು ವರವಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಪಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಜಿನೆಟಿಕ್ ಗುಣವಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸರಳ ಉದ್ದೇಶಿತ ತರಬೇತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಒಟ್ಟಾರೆ ವಾದ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ನರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣವರಿದ್ದಾಗ ಮಿದುಳು ಹಾಗೂ ದೇಹ ತುಂಬಾ ನಮ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಯಸ್ಕರಲ್ಲೂ ಈ ಗುಣ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ತವಾದ ತರಬೇತಿಯಿಂದ ವಯಸ್ಕರಿಗೂ ವಿಭಿನ್ನವಾದ, ಹೊಸ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶೀಯ ಅಂಶಗಳೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ಬ್ಯಾಪ್ಟಿಟ್‌ಬಾಲ್ ಆಟಗಾರನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಟಗಾರನ ಎತ್ತರ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮಿದುಳು ಹಾಗೂ ದೇಹವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬ್ಯಾಪ್ಟಿಟ್‌ಬಾಲ್ ಆಟಗಾರ ರೆ ಅಲೆನ್ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. “ಜನ ನನ್ನ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಿ, ದೇವರು ನನಗೆ ಎಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಅಂದಾಗ, ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ನಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಕಠಿಣ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಡಿ ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಹೇಳುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. ನಾವು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಿರುವ ಒಂದು ಮಿತಿ ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು

ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ, ಒಳ್ಳೆಯ ತರಬೇತಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ, ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಮಾನವದೇಹಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಕೇವಲ ದೇಹ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯ, ಶ್ವಾಸಕೋಶ, ಮಿದುಳು ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಿತಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಮಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ತಲುಪಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಪುರಾವೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಂತ ಸುಮ್ಮನೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಸಾಧಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸಕ್ರಮ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯ. ಇದನ್ನು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಡೆಲಿಬರೇಟ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಅಂದರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಕ್ರಮಿಸಿರುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಮೂನೆಯನ್ನು/ಕ್ರಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ನಾವು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಗುರುಗಳಿಂದಲೋ, ಕೋಚ್‌ಗಳಿಂದಲೋ, ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದಲೋ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ನಂತರ ಒಂದು ಮಟ್ಟ ತಲುಪವರೆಗೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ, ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ರೂಢಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಕಾರು ಓಡಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಗೇರು, ಬ್ರೇಕ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನೈಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಈ ಮಟ್ಟದ ಜ್ಞಾನ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೃಪ್ತ ರಾದರೆ, ಆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತೀರಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾರು ಓಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಅಥವಾ ಪಿಯಾನೋ ನುಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸವಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡ ಗುರಿಯನ್ನು

ತಲುಪಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಗುರಿ ತಲುಪಲುಬೇಕಾದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಸದಾ ಗುರಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ದಾರಿ ಸರಿ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾಮೂಲಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅಪಾಯವಿದೆ. ನೀವು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕಲಿತ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು, ರಾಗಗಳು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮಟ್ಟ ತಲುಪಿರುವ ನಿಮಗೆ ಅದು ಸಲೀಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಡೆಲಿಬರೇಟ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗೆ ಸಲೀಸಾಗಿರುವ, ನೀವು ಆರಾಮಾಗಿರುವ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೊರಬರಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಡ ಹೇರುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರ್ಗ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವಿರುವುದು “ಕಠಿನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ” ಅಲ್ಲ, “ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ.” ನಮ್ಮಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾರಿ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಎರಿಕ್ಸನ್ ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ದೈಹಿಕ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದೈಹಿಕ ರಚನೆ ಸುಧಾರಿಸುವಂತೆ, ಮಾನಸಿಕ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮಿದುಳಿನ ರಚನೆಯಲ್ಲೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಸಾಬೀತು ಗೊಳಿಸಿವೆ. 2011ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್ನಿನ ಟ್ರಾಕ್ಟಿ ಚಾಲಕರ ಕುರಿತ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ತೀವ್ರ ತರಬೇತಿಯ ನಂತರ ಅವರ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಪೋಸ್ಟೀರಿಯರ್ ಹಿಪ್ಪೊ ಕ್ಯಾಂಪಿಯ ಗಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ನ್ಯೂರಾನುಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಟಿಷ್ಯೂಗಳ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅಲಬಾಮ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಟಾಬ್ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಜರ್ಮನ್ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗ ಒಂದನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಕೆಲವು ವಯೋಲಿನ್ ವಾದಕರು, ಚೆಲೋ ಹಾಗೂ ಗಿಟಾರ್ ವಾದಕರನ್ನು ಅವರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಇವೆಲ್ಲಾ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಡಗೈ ಬೆರಳುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರ ಅಭ್ಯಾಸವೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಬೆರಳುಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೆರಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮಿದುಳಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆ ಇದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸಂಗೀತಗಾರರ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗ ಹೆಚ್ಚು ದೊಡ್ಡದಿರುವುದು ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಇದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ದೊಡ್ಡದಿತ್ತು. ಸುದೀರ್ಘ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಎಡಗೈ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಭಾಗ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಅಂದರೆ ತೀರಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ವಾದ್ಯದ ನುಡಿಸುವಿಕೆ ಕಲಿಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಂಗೀತದ “ಪ್ರತಿಭೆ”ಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತೀರಿ. ಅಂತೆಯೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಿಣತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ತೀರಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಚಿತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅವರು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲರು. ಚೆಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಗೆ ಅದರ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಸಿಲುಕುತ್ತದೆ. ನೀವು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರವಾದ ಮಾನಸಿಕ ನಿರೂಪಣೆ (ಮೆಂಟಲ್ ರೆಪ್ರೆಸೆಂಟೇಷನ್) ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ

ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತದ ಸ್ವರಲಿಪಿ ಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಂಗೀತಗಾರನಿಗೆ ಅದು ಕೇವಲ ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ರಚನೆ ಅವರ ಮುಂದೆ ಹಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಂದು ಕಲಿಕಾಕ್ರಮ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಎಂದರೇನು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಒಮ್ಮತವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಯಲು ಒಂದು ಪ್ರೇರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಇದು ಸಾಕಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕೌಶಲ, ನೈಪುಣ್ಯಗಳು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಉರ್ಜಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಲಾವಿದರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗುರುಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಒಂದು ಸಮೂಹವೇ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾದ ಕಲಿಕಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಉನ್ನತೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಸುಧಾರಿತ ತರಬೇತಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮಟ್ಟವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಕ್ರೀಡಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೀಗೇ ಇದೆ. ಬಾಬಿ ಫಿಷರ್ ಗ್ರಾಂಡ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 9 ವರ್ಷಗಳ ಕಠಿಣ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಯಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ತಲೆವಾರಿನವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಒಂದೆರಡು ದಶಕಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರೌಢಿಮೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತವಾದರೆ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಪಾಠ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ಹೊಸ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಅವಧಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರಾಗಿ

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಹೇಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಅಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿ ಹಾಗೂ ಕ್ರಮ ಮುಖ್ಯ.

ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಬಹುದು.

1. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸವು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವರು ಸಾಧಿಸಿರುವ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವಿಧಾನ ಕೂಡ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿದೆ. ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲಾವಿದನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅತಿಶಿವಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅತಿಶಿವಮುಖ್ಯ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ದೇಶ-ಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

2. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿಯ ವಲಯವನ್ನು (ಕಂಫರ್ಟ್ ಜೋನ್) ದಾಟಿಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಸದ್ಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಅದು ಗರಿಷ್ಠಮಟ್ಟದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

3. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವತ್ತ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ತಲುಪಲು ಬೇಕಾದ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಗುರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆ ಗುರಿಯತ್ತ ಸಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿಯಿಂದ ಸುಧಾರಣೆ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರತಿಹಂತದಲ್ಲೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

4. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಎನ್ನುವುದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಗಮನಕೊಟ್ಟು, ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಗುರುಗಳ ನಿರ್ದೇಶನ ಪಾಲಿಸಿದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

5. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾರ್ಪಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಮೇಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.

6. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ತರಬೇತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಇಡೀ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡೂ ತರಬೇತಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಸುಧಾರಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರವೂ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ವಿವರವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸುಧಾರಿತ ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮಟ್ಟವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಅದು ದಿಕ್ಕೂಚಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

7. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಈಗಾಗಲೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಮಾರ್ಪಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಾ, ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಔತ್ತಮ್ಯದಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ವೇಣುಗೋಪಾಲ್ ಟಿ ಎಸ್

ಗಾಯನ ಸಭಾ, ಮೈಸೂರು

ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ

೨೩ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೮

ಸ್ಥಳ: ನಾಡಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಗೀತ ಸಭಾದ ಕಿರು ಸಭಾಂಗಣ

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೦ ಗಂಟೆಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ: ಪಂ.ರವಿಕಿರಣ್ ಮಣಿಪಾಲ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿದೇವಿ

ಸಂಜೆ ೫.೩೦ಗೆ ಗಾಯನ: ಪಂ. ರವಿಕಿರಣ್ ಮಣಿಪಾಲ ಗಾಯನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಚೈತನ್ಯ ಭಟ್ ಜೊತೆ ನೀಡಲಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ರವಿಕಿರಣ ಮಣಿಪಾಲ್ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿಂತನಶೀಲ ಗಾಯಕರು. ರಾಗ ಸಂಗೀತದ ಅಭ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಧ್ವನಿ ಸಂಸ್ಕಾರ, ರಾಗ-ಸ್ವರ-ತಾಳಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾವಾವಿಷ್ಕಾರದ ಕುರಿತು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಇವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಮತಿದೇವಿ ಇವರು, ಭರವಸೆಯ ಗಾಯಕಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಈ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರು - ಸಂಗೀತ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ, ಧ್ವನಿ ಸಂಸ್ಕಾರ, ರಾಗವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕ್ರಮ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಕೇಳಿ ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಸವಾಲುಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಲಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾತ್ರ, ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ರವಿಕಿರಣ್ ಅವರ ಜೊತೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವ ಅವಕಾಶವೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇವೆರಡೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ.

ಭಾಗವಹಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಹುದು:

e-mail: gayanasabha@gmail.com

WhatsApp and SMS: 8660181578

“ಸ್ಮರಣೆ ಒಂದೇ ಸಾಲದೇ, ಗೋವಿಂದನ ನಾಮ ಒಂದೇ ಸಾಲದೇ?” (ಪುರಂದರದಾಸರು), “ನಾಮವೊಂದ ನೆನೆಯೆ ವಿಜಯ ವಿಠಲನ ಧಾಮವೇ ಆಗುವುದು. . .” (ವಿಜಯ ದಾಸರು), “ರಂಗವಿಠಲ ನಿನ್ನ ನಾಮ ಅತಿಭೂಷಭಣ. . .” (ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು), “ಏನು ಸುಖವೋ . . . ಎಂಥಾ ಸುಖವೋ. . . ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನವ ಮಾಡುವರ ಸಂಗ. . .” (ಗೋಪಾಲದಾಸರು) ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ‘ಸ್ಮರಣ’ ಎಂದರೆ ಏನು? ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಭಗವನ್ನಾಮ, ರೂಪ, ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ನೆನೆಯುವುದೇ “ಸ್ಮರಣಭಕ್ತಿ”.

|| ಕಥಾದಿಷ್ಟತಿ ಗರ್ಗಃ|| ಪೂಜಾದಿಷ್ಟನುರಾಗ ಇತಿ ಪಾರಶರ್ಯಃ, ಪರಾಶರರ ಪುತ್ರ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಗರ್ಗಮುನಿಗಳು, ಪ್ರೇಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪರಿ ಇದು, “ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಒಲಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಭಕ್ತಿ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವತಾರ ಲೀಲೆ, ಮಹಿಮೆ, ಗುಣ ನಾಮಗಳ ಕಥೆ, ಕೀರ್ತನೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಭಗವತ್ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಭಕ್ತಿ”. “ಭಕ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮನನೀ ಯಾನಿ ತದ್ವೋಧಕ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಪಿ ಕರಣೇ ಯಾನಿ”- ಭಕ್ತನ ಸಾಧನ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾ ‘ಸತ್ತಂಗ, ಸದಾಚಾರ, ಪೂಜಾ, ಯಜ್ಞ, ಕೀರ್ತನ, ಭಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು’. “ಸ ಕೀರ್ತ್ಯಮಾನಃ ಶೀಘ್ರಮೇವಾ ವಿಭ್ರವತಿ ಅನು- ಭಾವಯತಿ ಚ ಭಕ್ತಾನ್.” ಗುಣ ಕೀರ್ತನ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತರ ಮುಂದೆ ಭಗವಂತ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಾರದ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರಗಳು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನ ಈ ಗುಣ-ಮಹಿಮೆಗಳ ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸದಾ ಅವುಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಇರಬೇಕಾದುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ

ಎಂದಾದಾಗ ಈ ‘ಸ್ಮರಣ ಭಕ್ತಿ’ಯ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವಾದೀತು.

ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು, ಈ ಸ್ಮರಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ (ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು-ಪುಟ 335), || ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸ್ಮರಣೆಯಿಂ ಸಾಧು ಸಂಸರ್ಗಾ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಮರಣೆಯೆಂಬುದೇ ಅಪವರ್ಗ | ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಮರಣೆಯಲಿ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ದೀರ್ಘ | ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಮರಣೆಗೆಚ್ಚರ ಬುದ್ಧವರ್ಗ|| ಹೀಗೆ ಐದು ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ಮರಣೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಾದಿರಾಜರು, ‘ಇರುಳು-ಹಗಲು ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಲು’ ಎಂದರೆ, ಪುರಂದರ ದಾಸರು ‘ಇರುಳು ಹಗಲು ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆ ಒಂದೇ ಸಾಲದೇ?’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ‘ಮನೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷ ಕೆಲವರಿಗೆ, ಧನದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಕೆಲವರಿಗೆ, ವನಿತೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷ ಕೆಲವರಿಗೆ, ತನಯರಿಂದ ಸಂತೋಷ ಕೆಲವರಿಗೆ, ಇನಿತು ಸಂತೋಷ ಅವರವರಿಗಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ನೆನವೋ ಸಂತೋಷ ಎನಗಾಗಲಿ ರಂಗವಿಠಲ ಎಂದು ಉಗಾಭೋಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯದಾಸರು, ‘ಹರಿಯ ನೆನಸಿದ ದಿನವೇ ಶುಭವು’, ‘ಹರಿನಾರಾಯಣ, ಹರಿನಾರಾಯಣ ಎನುಮನವೇ, ನಾಮವೊಂದ ನೆನೆಯೆ ವಿಜಯ ವಿಠಲನ ಧಾಮವೇ ಆಗುವುದು’ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ, ಭೀಷ್ಮರು, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ, ‘ದೇಶಕಾಲಾ ತೀತನಾಗಿರುವ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಗುಣ, ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ‘ಯಜ್ಞಗಳೊಳಗೆ ತಾನು ಜಪಯಜ್ಞನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ಭಗವಂತನ ಮಾತು.

“ರಂಗವಿತಲ ಹರಿಯೇ ನಿನ್ನ ಒಮ್ಮೆ ನೆನೆದವ ನರಕವ ಹೋಗನಂತೆ || ಆನು ಒಮ್ಮೆ ಇಮ್ಮೆ ನೆನೆವೆನಯ್ಯಾ||” ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು.

ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಧ್ಯಾನವೂ ಕೂಡಾ ಆಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ನಾಮರೂಪಗಳು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ, ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಂಟಾದ ಪ್ರೀತಿಯೇ ‘ಸ್ಮರಣ ಭಕ್ತಿ’. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. “|| ಮಲಗಿದ್ದು ಮೈಮುರಿದು ಏಳುತಲೊಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಎನಬಾರದೆ||” ನಡೆಯುವಾಗ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆ ಮರೆಯಬಾರದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯ.

ಶ್ರೀ ತ್ಯಾಗರಾಜರು ಈ ಸ್ಮರಣ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

|| ಸತಯಾನಸುತ ಧೃತಮೈನ ಸೀತಾಪತಿ ಪಾದಯುಗಮುನು ಸತತಮು ಸ್ಮರಿಯಿಂಚು||
(ಅತಡೇ ಧನ್ಯುಡುರಾ-ಕಾಪಿ-ಮಿಶ್ರಭಾಷು),

|| ಶ್ರೀರಾಮಾ ನೇ ಧನ್ಯುಡನೈತಿನಿ | ಆನಂದ ನೀರದಿಲೋನ ನೀದನೈತಿನಿ ರಾಮ |

|| ಸಾರಕು ನೀವಾಡನಿ ಪೇರುಗಲ್ಲನೈತಿ | ರಾಮಾ ನೀ ಜಪಮುಲನುಬೂನಿತಿ|| (ಆನಂದ ಮಾನಂದಮಾಯೆನು-ಭೈರವಿ-ಆದಿ)

||ನೀ ನಾಮಮುಚೇ ನಾಮದಿ ನಿರಲಮೈಯುನ್ನದಿ|| (ಜ್ಞಾನವೊಸಗರಾದಾ ಪೂರ್ವಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ- ರೂಪಕ)

|| ಧ್ಯಾನಮೇ ವರ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಮೇ || (ಧನ್ಯಾಸಿ-ಆದಿತಾಳ)

ಕೀರ್ತನ, ಸ್ಮರಣ ಎರಡೂ ಸೇರಿರುವಂತಹ-

|| ಪಾಹಿರಾಮ ರಾಮಯನುಚು ಭಜನಸೇಯವೇ||
(ಖಿರಹರಪ್ರಿಯ-ರೂಪಕ)

||ಪಾಹಿರಾಮಯನುಚು ಧ್ಯಾನಪರುಡೈತಿನ||
(ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ- ರೂಪಕ)

||ಶ್ರೀರಾಮ ಪಾದವಾ ನೀಕೃಪಚಾಲುನೇ||
(ಅಮೃತವಾಹಿನಿ, ಆದಿತಾಳ) ಇಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗರಾಜರು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಧ್ಯಾನ್ಯತೆಯನ್ನೇ ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಣಸ್ಮರಣೆಗೂ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಷ್ಟಪದಿಗಳ ಕರ್ತೃ ಜಯದೇವ ||ಹರಿಚರಣ ಸ್ಮರಣಾಮೃತ ನಿರ್ಮಿತ ಕಲಿಕಲುಷಜ್ವರಖಂಡನೇ||

(ನಿಜಗಾದಸಾ ಯದುನಂದನೇ) ಎಂಬ ಅಷ್ಟಪದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಪುರಂದರ ದಾಸರು- ‘ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡೋ ನಿರಂತರ, ಪರಗತಿಗೆ ಇದು ನಿರ್ಧಾರ,’ ‘ನಾರಾಯಣ ನಿನ್ನ ನಾಮದ ಸ್ಮರಣೆಯ ಸಾರಾಮೃತವು ಎನ್ನ ನಾಲಗೆಗೆ ಬರಲಿ’ ಎಂದು ಹಾಡಿರುವುದು, ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಕೀರ್ತನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿ.

ಭಕ್ತೆ ಮೀರಾ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ‘ಅಬ್‌ತೋ ಹರಿನಾಮ ಲೇಲಾನಿ (ನನಗೀಗ ಹರಿನಾಮದ ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿದೆ), ಭಜಮನ ಚರಣ ಕಮಲ ಅವಿನಾಸಿ’ (ಎಲೈಮನವೇ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು) ‘ದೂದ್ ಮಥ ಘೃತ ಕಾಢಲಯಾಂ ಡಾರ ದಯಾ ವೂಯಾಂ’ (ಕೃಷ್ಣನಾಮಾಮೃತ ದುಗ್ಧವನ್ನು ಮಥಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ತತ್ತ್ವವೆಂಬ ತುಪ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದೇನೆ).

ಶ್ರೀ ಉತ್ತುಕ್ಕಾಡು ಅವರ ‘ಸಪ್ತರತ್ನ’ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿಯಾದ ‘ಭಜನಾಮೃತ ಪರಮಾನಂದ ಭಾಗವತ ಸಂತ ಚರಣರೇಣಂ ನಿರಂತರಂ ವಹಾಮೃಹಂ ಹರಿನಿಜ (ನಾಟಿ-ಆದಿ) ಶ್ರೀ ತ್ಯಾಗರಾಜರ ಪಂಚರತ್ನ ಕೃತಿಯಂತೆ ಸ್ವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂಭತ್ತು ಚರಣಗಳುಳ್ಳ ಅಮೂಲ್ಯ, ಅಪರೂಪ ಕೃತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹೀಗಿದೆ:

||ಭಾಗವತ ಕಥಾ ಪಠಣ ಶ್ರವಣ ಸದಾ | ಸ್ಮರಣ ಭಜನ ಗುಣಕೀರ್ತನ ಯಥಾ ಕತಿಥ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ ವರ್ಣನಂ ತಥಾ ಸುಗುಣ ಪ್ರಕಟಣ ವಿತರಣ ಹರಿ|| ಭಜನಾಮೃತ, ಮತ್ತೆ ||ನಾರಾಯಣ ನಾಮರಸನ ಪರಮಾನಂದಯುತ ಹೃದಯ|| ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮೈಪುಳಕಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುತ್ತುಸ್ವಾಮಿ ದೀಕ್ಷಿತರು, ‘ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರೀಶಂ ಸ್ಮರಾಮಿ’ (ಹಿಂದೋಳ), ಸ್ಮರಾಮೃಹಂ ಸದಾ ರಾಹುಂ (ರಾಮಪ್ರಿಯ)- ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಿ ತಿರುನಾಳ್ ಮಹಾರಾಜರು ‘ಸ್ಮರಣಭಕ್ತಿ’ಗೆಂದೇ ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿ- ‘ಸತತಂ

ಸಂಸ್ಕರಣೇಹಂ (ನೀಲಾಂಬರಿ-ಮಿಶ್ರಭಾಷು),
 'ಸ್ಯಾನಂದೂರ ಪುರಾಧೀಶ'- ಯಾವಾಗಲೂ
 ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.
 ಹೀಗೆ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರು, ಹರಿದಾಸರು
 ಸ್ಮರಣಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು

ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜ, 'ಸ್ಮರಣೇ ಸುಖಮು'-
 'ನಿನ್ನ ಚರಣ ಸ್ಮರಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸೋ ಸ್ವಾಮಿ'
 ಎಂದೇ ನಾವೂ ದನಿಗೂಡಿಸೋಣವೇ. . . ?
 (ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ...ಪಾದಸೇವನ)

ಹಿದುರ ದನಿ

ತಿಲ್ಲಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಚೆಂಬೈ
 ಅವರ ಸಂಚಿಕೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.
 ಅವರು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ
 ಹಿರಿತನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಒಮ್ಮೆ
 ಅವರಿಗೆ ಮೈದಂಗೆಕ್ಕೆ ಮುರುಗಭೂಪತಿ ಅವರನ್ನು
 ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಮುರುಗಭೂಪತಿ
 ಇನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ. ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾದ ತಕ್ಷಣ
 ಜನರೆಲ್ಲಾ 'ಒಂದು ಕಛೇರಿ ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು',
 'ಎಂತಹವರಿಗೆ ಎಂತಹ ಪಕ್ಕವಾದ್ಯ' ಅಂತ
 ಸಂಘಟಕರ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿಶಾಪ ಹಾಕಿಕೊಂಡರಂತೆ.
 ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಚೆಂಬೈ ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೆಯದೇ
 ಆಯಿತು, ಹುಡುಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನುಡಿಸುತ್ತಾನೆ
 ಅಂದರಂತೆ. ಮುರುಗ ಭೂಪತಿಗೂ ಧೈರ್ಯ
 ಹೇಳಿ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟರಂತೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
 ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ತನಿಗೆ
 ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರಂತೆ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಭಲೆ,
 ಶಹಭಾಷ್ ಅಂತ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ
 ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು
 ಗಂಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ತನಿಗೆ ಅವಕಾಶ.
 ಆಗ ಮತ್ತಷ್ಟು ಶಹಭಾಷ್‌ಗಳು! ಭೇಷ್‌ಗಳು!
 ಅದು ಚೆಂಬೈ ಅವರ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆ.
 ಚೆಂಬೈ ಅಂತಹವರ ಹಿರಿತನ ಹಲವು ಲೇಖನ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ
 ರಾಮನಾಡ್ ಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಸಂಚಿಕೆ ಕೂಡ

ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ತಿಲ್ಲಾನ ಓದಿದ
 ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಸಂಗೀತ ವನ್ನು
 ಕೇಳಿದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಕಳೆದು
 ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಟಿ ಎಂ ಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಲೇಖನ
 ಅವರ ಸಂಗೀತದ ಹಲವು ಮಗ್ಗಲನ್ನು ಪರಿಚಯ
 ಸಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ ತಿಲ್ಲಾನದ
 ಸಂಗೀತಯಾತ್ರೆ.
ಸುಂದರ್ ಎಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

Wonderful. Coverage on Nagaratna
 mma is exemplary. Come out very
 nice. Sangraahya sanchikeyaagi
 moodi bandide.
Aravinda Hebbar

ತಾವು ನನ್ನ ಇ-ಮೇಲ್‌ಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
 ಕಳುಹಿಸಿದ ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಓದಿ ತುಂಬ
 ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಸಂಗೀತ ಲೋಕದ
 ಧೃವತಾರೆಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು
 ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳು, ಅವರದೇ ಆದ
 ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಪ್ರಸಂಗಗಳ ನಿರೂಪಣೆ
 ಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಂಚಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಬರವಣಿಗೆ
 ಗಳು ಸಂಗ್ರಹ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅಬ್ಬರದ ಸಂಗೀತ
 ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕೀಳು ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯ
 ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಸಾಧಕರ ಸಾಧನೆಗಳು ನಿವಾರಿಸಿ
 ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಂಗೀತ ವಲಯದತ್ತ ಸಮುದಾಯ
 ಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲವು.

ಡಾ. ಎನ್. ಎಂ. ಗಿರಿಜಾಪತಿ

ಇತ್ತೀಚೆಗಷ್ಟೇ ತೀರಿಹೋದ ಶ್ರೀಮತಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾದೇವಿ ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ಕಲಾವಿದೆ. ಶುದ್ಧ, ಪರಿಪೂರ್ಣ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾದೇವಿ. ರವಿಶಂಕರ್ ಅವರ ಪತ್ನಿ, ಅಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಖಾನ್ ಅವರ ತಂಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಇವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ವಾದನವನ್ನು ಕೇಳಿರುವವರೇ ಇಲ್ಲ. ಯುಟ್ಯೂಬಿನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕೆಲವು ಧ್ವನಿಮುದ್ರಣದಿಂದಲೇ ನಾವು ತೃಪ್ತರಾಗಬೇಕು. ಹರಿಪ್ರಸಾದ್ ಚೌರಾಸಿಯಾ, ನಿಖಿಲ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ ಅಂತಹ ಕೆಲವರು ಅವರಿಂದ ಕಲಿತ ಭಾಗ್ಯವಂತರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಂಡಿತ್ ರಾಜೀವ್ ತಾರಾನಾಥ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಬಾಬಾ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಾನರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಾಬಾರ ಮರಿಮಗಳು ಸಹನಾ ಹೊರತಂದಿರುವ 'ಉಸ್ತಾದ್ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಾನ್' ಕೃತಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಆಯ್ದುಭಾಗಗಳು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿವೆ. ಇವು ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾದೇವಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತದೆ.

“ಅಪ್ಪ ಎಂದರೆ ನನಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ತುಂಬಾ ಗೌರವ, ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಭಯ. ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋದ ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅವರು ಭಿನ್ನ. ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದ, ಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿದ, ಸರಳ ಜೀವಿ ಅವರು. ಸತ್ಯಕಾಮರು. ನನ್ನ ಸಮಯವೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಪಡೆದು ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಸಾಧಿಸುವುದು, ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೂ, ಅಣ್ಣ ಅಲಿ ಅಕ್ಬರನಿಗೂ ಬಾಬಾ ವೊದಲು ಗಾಯನ (ದ್ರುಪದ್) ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಸಿತಾರ್ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಒಂದು ದಿನ, “ನನ್ನ ಗುರುಗಳ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಬಯಕೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿನಗೆ ದುರಾಸೆಯಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಲು ನಿನಗೆ ಅಪಾರವಾದ ತಾಳ್ಮೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತಚಿತ್ತತೆ ಬೇಕು. ಸಂಗೀತವನ್ನು ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಸುವ ನೀನು ನನ್ನ ಗುರುಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಜತನವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಕಲಾಪೋಷಕರು ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟಪಡುವ ಸಿತಾರನ್ನು ನೀನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಪರಿಶ್ರಮ ವುಳ್ಳವರು, ಅಂತರ್ಮೋಹದೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ 'ನಿನಗೀಗ ಕಲಿಸುವ ಸುರ್‌ಬಹಾರನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳು.” ಎಂದರು. ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತಳಾಗಿದ್ದ ನಾನು “ನಿಮ್ಮ ಆದೇಶದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ತಕ್ಷಣವೇ ಉತ್ತರಿಸಿದೆ.

ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಪೂಜೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸಂಗೀತದಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಬಾಬಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಬಾ ನನಗೇನನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಧ್ಯಾನದಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ವರವೂ ಆತ್ಮವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು ಬಾಬಾ. ಅದು ತೀರಾ ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆ ಬೇಕು. ಅದು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ನನಗೆ ಮತ್ತು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಕಲಿಸುವಾಗ ಬಾಬಾ ಯಾವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕಲಾವಿದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ

ಸಿದ ವಿಚಾರ. ಆತ್ಮಲೋಧಕ ಗುಣವುಳ್ಳ ಕಲಾವಿದ ಸ್ವರ ಮತ್ತು ಆಲಾಪನೆಯ ಬೆದ್ವತ್ತಿ ಹೋದರೆ, ಬಹಿರ್ಮುಖಿ ಸ್ವಭಾವದ ಕಲಾವಿದರು ಲಯಕರಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ವಾದ್ಯದ ಕಲಿಕೆಯೂ ತುಂಬಾ ಶ್ರಮ ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಯ, ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ದಣಿವಿರಿಯದ ಪ್ರಯತ್ನಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಅವಿವಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಮಹಾನ್ ವಾದಕಿಯಾಗಲು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ವಿವಾಹದ ನಂತರ ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಒತ್ತಡಗಳು ತೀರಾ ಹೆಚ್ಚು. ಅವಳಿಗೆ ತೀರಾ ಕಠಿಣವಾದ, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ರಿಯಾಜ್ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ವಾದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನಾವುದೇ ದೈಹಿಕ ಬಗೆಯ ಮಿತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ನನಗೆನ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಉತ್ಕಟವಾದ ಬಯಕೆ, ಸರಿಯಾದ ಗುರು, ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ.

ಗುರುವಾಗಿ ಬಾಬಾ ನಮ್ಮಿಂದ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೊಬ್ಬ ಶುದ್ಧತಾವಾದಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾವಾದಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಒಂದೇ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದಾದಾ ನುಡಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ಪಂಡಿತ್ ರವಿಶಂಕರ್ ನುಡಿಸಿದಾಗ ಅದು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ಗುರುವಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಬಾಬಾ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಹೊರತರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇತ್ತು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸೆಕ್ಯೂಲರ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಬಾಬಾ.

ಹಲವು ಜಾನಪದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಛೇರಿ ವೇದಿಕೆಯ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಾಬಾ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರು. ಬಾಬಾ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳನ್ನು ತಮಗಿದ್ದ ದೈವಿಕ ಸಂಗೀತವನ್ನು ನುಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಕಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹಂಚಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಸಂಗೀತಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದರು.”

ಮುರಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಬಿವಿಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಸರಾಂತ ಕಲಾವಿಮರ್ಶಕರು. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆರಂಭದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದವರು. 1962ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ್ಯಾಸ್ಟೇಟ್ ವೀಕ್ಷಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ಸಂಗೀತಗಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ಸರಣಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಆ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಈ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುವುದು.

At first, one is not impressed by Mani Iyer on the platform. He sits smug and silent. When the musician takes up a composition, he becomes but slowly animated. Then gradually, blending his beat of the *mridangam* with the pace and movements of the music, his real touch is seen when the *samgatis* come, one by one. Sure of his command over the instrument, he underlines the engaging aspects of a situation and enlivens the programme in a manner that makes listening a rewarding experience. Apart from accentuating the rhythmic structure of the vocal rendering, Mani Iyer, through the nimble dexterity of his fingers, electrifies the sequences or impromptu improvisation of *sargams* with uncanny anticipation. Under scored by his touches, the nuances, phrases and whole passages spring forth with clarity and vigour.

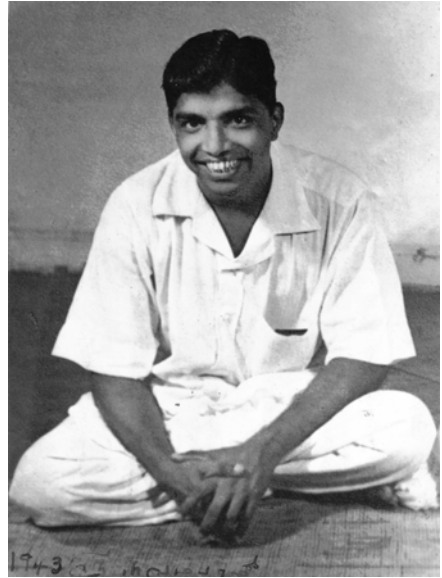
When the musician seems to be lost in the maze of his *sargams* and tends to drift aimlessly, the ideal accompanist in Mani Iyer is seen to excellent advantage. Playing with understanding, this *vidwan*, with his subtle strokes, gradually coaxes the musician into the right channel, buoys him up and tows him to the safety of the climax of a *mukthayam*. Even when he is following a composition, his performance, by its varying tonal shades, seems to stress the appropriate sentiment, producing a general effect which shows that he is not merely a master of percussion, but also steeped in the aesthetics of the modal and lyrical aspects of music.

His solo turns are an aesthetic treat in themselves. There is freshness and originality in each concert. Giving full vent to his ideas and feelings, he raises such an intricate structure of rhythm that the listener is lost in its labyrinth. Apart from the rich tonal variety, the diversity of those *korvais*, or rhythmic figures, is almost kaleidoscopic; and the way he coolly picks up a link and spins it out into an intricate *mukthayam*, running a vigorous and tortuous course to meet the *eduppu* (starting-point of the theme) with a magnetic precision, is an enthralling experience. Above all,

the precision of his *laya* even in the dizziest of impromptu improvisations is almost metronomic.

It is natural that, by virtue of his close association with the art and concert platform for nearly four decades, Mani Iyer should be well aware of the problems that beset contemporary Karnatak music. He has possibly also given careful thought to the measures that could arrest any deterioration and preserve the pristine purity of the art. But he assumes a Sphinx like attitude when questioned on the subject. However, his reaction to certain things, when it can contain itself no longer, inevitably manifests itself, like steam escaping through a valve. For instance, his intense hostility to the microphone stirred up some acrimony a few years ago, and Mani Iyer, in a huff, withdrew from the scene for a time. It is true the bluntness in this matter irked the musical world. But we should not forget that Mani Iyer had a strong case of his own.

When I asked Mani Iyer the reasons for his opposition to this early established medium, I could discern that I had touched a sore spot. Visibly excited and slicing the air with his arms, he said, with some heat: "Do you know the harm that the mike has done to our music? First, it has corrupted the musician by reducing the vision, voice capacity and, more than all, inducing indolence. It has deprived our music of all its strength and vitality. We have degenerated to a

stage when we have firmly begun to believe that without the mike there can be no music."

"But you must concede that the microphone has spread our music to wider circles and facilitated enjoyment of it by large multitudes," I interposed.

"Probably you are not aware that music performances attracted large numbers even in olden days," retorted Mani Iyer. "But you should also know how the mike has spoiled our listening habits. I can understand its probable necessity in dispensing music to the thousands, But how do you account for its presence at small gatherings of not even a hundred? Have our musicians become so powerless as to make themselves inaudible even to such a compact audience? No, I do not believe that the mike is indispensable. I feel that people have all but become

slaves of this horror. Without the mike, they feel they cannot hear music.

“In the old days, when musicians sang with their natural and strong voices to audiences of thousands, there would be pin-drop silence, and listener even on the fringes was very attentive and eager to catch the niceties of a rendering. In contrast, I see today that, while the microphone is dispensing music in big measure, many of the members of an audience whisper or chat or are engaged in something other than listening to the music. Possibly they have not understood what is *nadasaukhya* (the thrill and enjoyment of or the grace and subtleties of tone. This, I am sad to note, is particularly true of the younger sections of the audience (those in their twenties), who have had opportunity of hearing the *nada* in its pristine form. Attuned only to such music as is dispensed by the mike, their ideas of classical

Karnatak music may be derived not from the pristine form, but from the caricature presented through the amplifier.”

“Whatever the other aspects may be, you will agree that some of the subtleties that were denied, except to those near the platform, in the old days are now to be enjoyed by more people; I pointed out.

“Then why do you call them ‘subtleties?’”, countered Mani Iyer. “A subtle movement, nuance or grace has its right place, proportion and depth in the scheme of things. It looks incongruous if it is unduly magnified. You do not whisper to be heard all around. If such subtleties are magnified and music manifests itself in a uniform and unvarying tone, will it be pleasant to hear, or can it be called music?”

“What do you feel, then, to be the ideal situation or environment for

appreciating the pristine and living qualities of music - a sound-proof hall, a temple?"

"No, none of them," said Mani Iyer. "You can enjoy the tone in its pure and pristine form under a thatched roof, the living aspects of music in its resplendent form in the midst of a close circle of persons forming an appreciative audience, and in an atmosphere of intimacy and positive response."

The above question apart, have you thought of any measures or means for the healthy development and promotion of this classical art, particularly the percussion?" I now changed the subject.

Mani Iyer was reverting to his original reticence, evading the issue with: "I am a professional musician, always busy with engagements. I have had no time to think about them." But, pressed further, he said: "In the light of my experience, I should say that the impact of inspiring music, dedication and

hard practice in the time honoured methods are the life-lines of art. The touchstone of the quality of an artiste who so cultivates the art is the people, not the dilettanti or the sophisticated set who profess to be the arbiters of fashion, but the common people, nay, the masses, who are delighted and thrilled by it"

"Are you confident that the masses have the ear for good and higher forms of music, uninitiated as they are into the intricacies and the beautiful elements of the art? Is not such an effort likely to be wasted on them?"

"I do not agree. If your music has that inspiring quality and persuasive power, it can move anyone. If, as you say, the people are so sterile as to remain unaffected and unmoved by music, I should say that its existence in their midst is anomalous. I would prefer that it fade away rather than face a living death in the midst of a boorishness and barbarity that do not conform to the nobler aspects of our culture."

ಮುನ್ನೋಟ

ಜನವರಿ 04 ವಿದ್ವಾನ್ ಬಳ್ಳಾರಿ ಎಂ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಗಾಯನ.

ಜನವರಿ 11 ರಂದು ವಿದುಷಿ ಕೃಪಾ ಘಡ್ಕೆಯವರಿಂದ ವೀಣೆ ಶೇಷಣ್ಣನವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ವಿಶೇಷ ನೃತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ - ಸ್ವರಮೂರ್ತಿ ವಿ ಎನ್ ರಾವ್ ನೆನಪಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಜನವರಿ 13 ರಂದು ಮಂಗಳೂರು - ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಜನವರಿ 20 ರಂದು ಆರ್ಟ್‌ಕ್ಯಾಲೇಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ನೃತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಜನವರಿ 31, ಫೆಬ್ರವರಿ 1 ರಂದು ತರುಣಭಾರತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಫೆಬ್ರವರಿ 2 ಮತ್ತು 3 ರಂದು ಹರಿದಾಸೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ತ್ಯಾಗರಾಜರ ಆರಾಧನೆ.

ಫೆಬ್ರವರಿ 4- ಮೌನಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ವಿದುಷಿ ಕೋವಿಲಡಿ ಕಲಾ ಅವರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಫೆಬ್ರವರಿ 24 ಕನ್ನಡ ಗೀತೆ ಲಹರಿ - ಸುಗಮಸಂಗೀತ, ಗಮಕ, ಸಿನಿಮಾ ಸಂಗೀತ, ರಂಗಸಂಗೀತ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಆಧರಿಸಿದ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

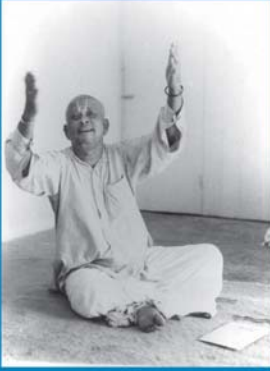
ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಾಯೋಜಕರು

1. ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎ. ಭಕ್ತೆ ಅವರು |ಶಾಲಿನೀಬಾಯಿ ಭಕ್ತೆ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
2. ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಮ್ಮ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಪ್ರೊಆರ್.ಎನ್.ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
3. ಮೇಜರ್‌ಎನ್.ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎನ್.ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಅವರು ಶ್ರೀಮತಿ ರತ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೆ.ನಾಗಪ್ಪ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
4. ಶ್ರೀ ಎನ್.ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ಅವರು ಕಮಲಮ್ಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
5. ಶ್ರೀ ಕೆ.ಮದನ್ ಅವರು.
6. ಶ್ರೀ ಬಿ.ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಅವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆ.ತುಳಸಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣ ಶ್ರೀ ಬಿ.ರಾಮಯ್ಯ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
7. ಡಾ.ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಕನ್ಯಾ ಪ್ರಭಾಕರ್ ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
8. ಪ್ರೊ.ಕೆ.ರಾಮಮೂರ್ತಿರಾವ್ ಅವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆ. ವನಜಾಕ್ಷಮ್ಮ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
9. ಶ್ರೀ ಎಂ.ಶಶಿಧರ್ ಡೋಂಗ್ರೆ ಅವರು ಶ್ರೀ ಎಂ.ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
10. ಶ್ರೀಮತಿ ಎಸ್.ಲಲಿತಾ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎಸ್.ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.
11. ವೀಣಾ ವಿದುಷಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಚೊಕ್ಕಮ್ಮ ಸ್ಮಾರಕ ಟ್ರಸ್ಟಿನವರು ಶ್ರೀಮತಿ ವೀಣಾ ವಿದುಷಿ ಚೊಕ್ಕಮ್ಮ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ.

ತಿಲ್ಲಾನದ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮನವಿ

ತಿಲ್ಲಾನ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಟಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ಹಲವರು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ನೀವು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಧೈರ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸದಸ್ಯರಿಗೆಲ್ಲಾ ತಿಲ್ಲಾನವನ್ನು ಈವರೆಗೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ತಲುಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮುಂದೆಯೂ ನಿಮಗೆ ಅದು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಖರ್ಚು ಗಾನಭಾರತಿಗೆ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀವು ನಮಗೆ ಕೆಳಗಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದರೆ ತಿಲ್ಲಾನ ಒಂದು ಮೌಲಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

1. ವಾರ್ಷಿಕ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ 200 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
2. ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ನೀಡುವುದು.
3. ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅಥವಾ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವುದು.

ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಬಯಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬರೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಆಗಬೇಕು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬೆರಳಿಗೆ ಬಂದು, ಬೆರಳುಗಳೇ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿಬಿಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಂದರೆ ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದಷ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಗರಿಗೆದರಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ! ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಗಿರುವ ನುಡಿಸುವ ಅಥವಾ ಹಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು, ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು. ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಕಲಿತು, ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದಂತೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಬೆರಳುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಕೌಶಲವನ್ನು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬೆರಳುಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ, ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ನೀವು ಔತ್ತಮ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಕಾಣಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಮೇಲೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಮೇಲೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ನಿಮಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ತುಂಬು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು, ಒಂದು ಪೂರ್ಣತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಂತಹದು. ಹಾಗಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಪಾತೊರೆಯುವುದು ಈ ಔತ್ತಮ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ನಮ್ಮ ಇಡೀ ಪಯಣವೇ ಈ ಔತ್ತಮ್ಯದಡೆಗೆ. ರಾಜೀವ್ ತಾರಾನಾಥ್

To,

Book Post,
Printed matter only

If not delivered please return to: Ganabharathi (R), Veene Sheshanna Bhavana,
Adichunchanagiri Road, Mysore-5700023Reg. No. KA/SK/Mys/94/2018-2020, RNI: 58200/93

Licensed to post without prepayment,
Licence No. SK/WPP/MYS/170/2018-2020, Posted on 26th of every month at
Saraswathipuram H.O Mysuru-570 009

Edited by Shylaja (Mob: 9900063273)
Printed by Harsha Printers, Basaveswara Road, 15th Cross, 0821-2332176 Mysore 570004,
Published by C G Narasimhan for Ganabharathi(R), Veene Sheshanna Bhavana,
Kuvempunagar, Mysuru -570023 (Phone: 0821-2560313)